

*A TÁMOP- 3.1.4-08/2. „Kompetencia alapú oktatás,
egyenlő hozzáférés – Innovatív intézményekben” pályázatához*

„Híres tanítónknak nevenapján”

**Hagyományörző Gergely napi
múzeumpedagógiai program
6. osztályos tanulóknak**

Tantárgyközi program

2009/2010

TARTALOM

A PROGRAM BEMUTATÁSA.....	3
A Gergely-járás	
I. A program helyszíne és ideje	
II. Célja	
III. Résztvevői	
IV. A PROGRAM FELÉPÍTÉSE, TARTALMA, MEGVALÓSÍTÁSA.....	5
V. Tantárgyi tartalmak Tanórai előkészítés	
1. Osztályfőnöki.....	7
2. Ének-zene	14
3. Történelem, hon-és népismeret.....	19
4. Informatika.....	47
5. Rajz és műalkotás elemzés.....	51
6. Technika.....	54
7. Kézműves foglalkozás.....	55
8. Magyar, nem szakrendszerű tanítási óra.....	57
A Gergely-járás programja.....	62
VI. Tanórán kívüli foglalkozások	
1. Dráma-és múzeumi foglalkozások.....	63
2. Könyvtári foglalkozás.....	77
VIII. Mellékletek	

A PROGRAM BEMUTATÁSA

A Gergely-járás

Március 12-én ünneplik névnapjukat a Gergelyek, melyhez régről egy szokás, a Gergely-járás hagyománya tartozik. A Gergely-járás valójában az iskoláskorú gyermekek adománygyűjtő, köszöntő játéka volt. A többszereplős, dramatikus játékot még IV. Gergely pápa rendelte el 830-ban Nagy Gergely pápa, a pápaság egyházi és világi hatalmának megalapítójának, a római liturgia és az egyházi ének megalkotójának, az iskolák létrehozójának tiszteletére. Az iskoláskorú gyermekek csapatba verődtek, és házról-házra járva gyűjtötték össze az iskolába járó diákokat. Gyülekezésük hasonlított a katonák toborzására is, olykor még rangot is kaptak, és Szent Gergely vitézeinek nevezték magukat. Kezdetben csak háromszereplős volt a játék, egy gyermek személyesítette meg a püspököt, kettő pedig a káplánt. A püspök és káplánjai, később a toborzott gyermekcsapat a csúcsos süveget hordó püspök tavaszköszöntő szentbeszéde után bejárták a falut, énekeket adtak elő, jókívánságokat mondtak, és végezetül adományokat gyűjtöttek, saját maguk eltartására és tanulmányaik folytatásához. Az idő teltével a diákok már nemcsak maguk taníttatásához gyűjtöttek, hanem tanítójuknak is, hiszen volt idő mikor a falu "fizette" őket. Valamikor a XVIII. Században, mikor még nem volt kötelező az iskola ezzel a verbuválással próbálták a fiatalokat rávenni az iskolába járásra. Azért esett az iskolák patrónusának nevenapjára ez a szokás, mert Gergely-nap volt az iskolakezdés és zárás napja. "Szent Gergely doktornak, híres tanítónak az ő napján, régi szokás szerint, menjünk Isten szerint iskolába" kezdetű dal volt a Gergely-járók között a legnépszerűbb.

I. A program helyszíne és ideje

Helyszínek

Kölcsey Ferenc Általános Iskola
Tatabánya, Hadsereg u. 111. Tel.: 34/ 311 663

Szabadtéri Bányászati Múzeum
Tatabánya, Vágóhíd utca 15. Tel.: 34/ 310 495

Kamalduli Remeteség
Oroszlány, /Majkpuszta/ Tel.: 34/ 361 592

Kertvárosi Óvoda
Tatabánya, Bakony u.1/a Tel.: 34/ 426 448

1. osztályos tanulóink otthona

Ideje

A programot minden év **december közepétől március végéig** bonyolítjuk le. Az előzetes ismertetőt decemberben tartjuk. Az előkészítő időszak március 11-ig tart. 12-én, Gergely napján Gergely-járást szervezünk.

Márc. 13-tól a hó végéig megtörténik a kiállítás megrendezése az összegyűjtött anyagból, és a program értékelése.

II. A program célja

Általános célok

A pályázat fő céljának megvalósítása: a boldog gyermekkor, vidám tanulás, elérhetőségének segítése iskolánkban.

A társadalmi kompetenciák, azon belül is az állampolgári- és kulturális kompetenciák fejlesztése.

A különböző tantárgyakban szerzett ismeretek összehangolásával a tanulási képesség fejlesztése.

A gyermeki érdeklődés folyamatos fenntartása a múltbéli élet konkrét megtapasztalásával. Célunk még a program kapcsán a kooperatív tanulási technikák alkalmazása.

A humánus értékeket védő magatartás kialakítása, a közösségi érzés, empátia, tolerancia és megbízhatóság fejlesztése.

A szocializáció segítése.

Személyiségfejlesztés, az egyéniség kibontakozásának segítése.

Gazdag játékkultúra kibontakoztatása.

A kommunikációs készség fejlesztése.

Az egyén csoporthelyzetének segítése.

Iskolánk Pedagógiai programjában megfogalmazott pedagógiai alapelvek hatékony megvalósítása, különös tekintettel az alábbiakra.

Az iskolát körülvevő mikrokörnyezet segítségével célunk, a tanulók munkaképességének alakítása, fejlesztése (rend, gondosság, felelősségvállalás), az önállóságra, a kulturált viselkedésre, a toleranciára, az alkalmazkodásra nevelés.

I/4. Ismerjék, tiszteljék, óvják, ápolják kultúránkat, történelmünket, az egyetemes kultúra nagyobb eredményeit.

II/6. A szülőföld és Magyarország megismerése, szeretete, megóvása, a nemzeti kultúra megismerése, ápolása. Emlékeink, hagyományaink tisztelete megbecsülése. Egészséges nemzeti érzés, hazaszeretet.

V/2. Hagyományőrző tevékenységek, emlékeink tisztelete, ápolása.

V/2.11. Múzeumi, kiállítási, könyvtári foglalkozásokon való részvétel.

Pedagógiai programunkban közvetett nevelési módszerként szerepel: hagyományaink kialakítása.

Konkrét célok és feladatok

Hagyományaink védelme: család-iskola – település-nemzet szinteken.

Tatabánya hagyományainak, és benne a 20. század iskolájának megismerése, az akkori szokások összehasonlítása a mai iskolai szokásokkal.

Iskolatörténeti ismeretek.

A bányászok élete lakóhelyünkön, hagyományaik.

A régi szokások megismerése átélése múzeumpedagógiai órán: tanulás, játék.
Nagy Szent Gergely élete, munkássága- és a középkori kultúra megismerése.
A közös játék örömeinek megtapasztalása a drámapedagógia módszerével
Gergely-járás az iskolában és lakókörzetünkben.
Az előadói technika, beszédképesség fejlesztése

III. Résztvevői

Célcsoport: iskolánk 6. osztályos tanulói: 26 fő
Iskolánk első osztályos tanulói: 18 fő és a szülei
A program vezetője: Marsovszki Viktória magyartanár, könyvtáros
Tantestületünk tagjai: történelem- magyar-, ének-, kézműves-, rajz,
technika- és informatika szakos tanárai, az iskola könyvtárosa, a 6. osztály
osztályfőnöke, valamint az első osztályos tanító
A Tatabányai Múzeum munkatársai:
Kovács Éva múzeumpedagógus, drámapedagógus
Aldorferné Paál Gabriella: régész
Kiss Vendel: történész
Simon Péter: katolikus lelkész

IV. A program felépítése, tartalma, megvalósítása

1. Tantárgyi tartalmak, tananyag

Célunk, hogy a gyermek a tudást változatos formában sajátítsa el; a szükséges ismereteket, készségeket, képességeket játékos formában, változatos módszerekkel és munkaformákkal tanulja, tapasztalja meg. Ismerje népünk, szűkebb értelemben lakóhelyünk örökségét, a népi kultúra értékeit. A környezet iránti pozitív érzelmi viszonyulás létrehozása változatos cselekvéssel, alkotással. Fontos, hogy a különböző tudástartalmakat összefüggésében lássa.

Előkészítés

Az előkészítő munka különböző tantárgyak tartalmainak összehangolásával a tanórákon, a nem szakrendszerű órákon, szolgáltatótól igénybe vett drámaórák keretében, az iskolai könyvtárban, a Tatabányai Iskolamúzeumban, a Majki Remeteségben, valamint otthon, és a lakókörzetben történik, változatos munkaformákkal.

A program előkészítése és megvalósítása során összegyűlt írásos-, rajzos- és hanganyagot a tanulók egy általuk díszített /iniciáléval/ díszített **mappában** gyűjtik. A program összegzésénél, értékelésénél, és további tanulmányaik során eredményesen használhatják még a „gyerecskéket”.

A program végeztével kiállítást rendezünk az összegyűlt anyagból.

Tanórai előkészítés

Az osztályfőnöki, ének-zene, rajz és vizuális kultúra, hon-és népismeret történelem, technika, informatika tantárgyakban, kézműves foglalkozásokon, és a nem szakrendszerű órák keretében történik.

Az elsajátítandó **ismeretanyag** megjelenése

Osztályfőnöki óra

- A program beindítása
- „Csak mellém ne üljön..”

Ének-zene órán

- A Gergely-járáskor énekelt dalok kiválasztása
- Daltanulás
- Gregorián énekek

Történelem, hon- és népismeret órán

- A középkori nevelés
- Szentek élete
- Ünnepeink
- A második világháború utáni állami iskolák
- Népiskolák

Informatika

- Folyamatos gyűjtőmunka
- Tabló készítése

Rajz- és vizuális kultúra

- Iniciálé tervezése

Technika

- Botok, kardok faragása

Kézműves foglalkozás

- A Gergely-járás jelmezeinek, kellékeinek elkészítése
- Pogácsasütés

Nem szakrendszerű órák keretében

- A Gergely-járás
- „Iskola” a magyar irodalomban

Tanórai vázlatok

1. Osztályfőnöki /3óra/

1. óra: A program beindítása /megbeszélés, tervezés, vállalások, ötletbörze/

2-3. óra: „Csak mellém ne üljön...”

1. óra

Előzetes feladatként, decemberben tartjuk első tanórai megbeszélésünket a célcsoporttal: a 6. osztállyal.

Tananyag: Ismerkedés a múzeumpedagógiai programmal

Célok, feladatok: A gyerekek itt ismerik meg a programot, keltjük föl az érdeklődésüket, csinálunk kedvet a programhoz. Kérjük az ötleteiket, felmérjük, ki miben szeretne elsősorban tevékenykedni. Megkapják a vállalható feladatokat, amiből választanak, kiegészítik a saját ötleteikkel. Egy kérdőívet töltenek ki, amelyből tájékozódunk érdeklődési körükről, előzetes ismereteikről.

Módszerek: csoport- frontális- és egyéni munka

Eszközök: CD-lemez, képek, programismertető, Tudakozó kérdőív

Az óra menete:

1. A program vázlatos ismertetése
2. A Tudakozó kitöltése
3. Javaslatok a program kiegészítésére: ötletbörze
4. Feladatok vállalása

A PROGRAM ISMERTETÉSE

A táblára feltesszük a képeket: Gergely-járásról, Gergely pápáról.

A program **ideje:** január közepétől március végéig.

Ez idő alatt előkészítjük a március 12-ére, Gergely napjára tervezett **Gergely-jarást**. Ez hasonlít a Lucázáshoz, ami már gyakorlat iskolánkban, ez is néphagyomány.

A Gergely járás c. szöveg felolvasása.

Képek megmutatása, a Ghymes-dal meghallgatása.

Mi is elmegyünk, és iskolába hívjuk elsős tanulóinkat. A szokáshoz híven fogjuk végigjátszani a Gergely-jarást, ugyanúgy, ahogy a régi iskolások.

Ezt segít előkészíteni a drámafoglalkozásokon Kovács Éva **drámapedagógus**, akit január elején bemutatok nektek. Ezek a foglalkozások hetente egyszer a programjaitok figyelembe vételével lesznek, itt az iskolában, délután, a könyvtárban. Éva néni elvisz **Majkra** is benneteket, a remeteségbe, ezmúzeumi foglalkozás lesz, egy jó tavaszi kirándulás keretében.

A **tanórákon** is fogtok ezzel a témával **foglalkozni**.

Rajz órán gyönyörű, színes iniciálét fogtok készíteni Gergely pápa nevéhez, ezt ragasztja mindenki a mappájára. **Ének**órán megtanuljátok a dalt, amit a Gergely-jaráson énekeltek, majd hallgattok gregorián énekeket. **Történelemből** a korról ismerkedtek, amikor Gergely

pápa élt, a középkori és a II. világháború utáni iskolával. **Hon- és népismeretből** a régi, a 20. század elején és közepén működő iskolát ismeritek meg. Gyűjtötök régi iskolaszereket, készítetek riportot egy idős emberrel a régi iskoláról, ezt **média** órán is előkészíti nektek Ibolya néni. **Technika** órán elkészítitek a kardokat, botokat, amik a Gergely-járáshoz kellene. **Kézműves** foglalkozáson készülnek a jelmezeket, ehhez varrni tudó anyukák segítségét is kérjük. Nem szakrendszerű órákon megismeritek, hogy milyen volt a régi iskolások élete, Móra Ferenc és Molnár Ferenc, ill. a Pál utcai fiúk idejében.

A **könyvtárban** is lesznek előkészítő órák, itt az iskolában.

Nagyon sokat kell **Internetről** gyűjtenetek, ebben Erzszi néni **informatikán**, és szabadidőben én is fogok segíteni, hogy az informatika teremben dolgozhassatok. **Fotóriportereink** is lesznek, akik készítik a képeket a program minden lépéséről, folyamatosan.

A végén, abból a gazdag anyagból, ami összegyűlik, **kiállítást** szervezünk itt az iskolában.

Mindenki kap egy **mappát**, amiben minden ezzel kapcsolatos dolgot fogtok gyűjteni, és egy **Gergely-szótárt**, amibe az eddig ismeretlen szavakat fogjátok írni és keresitek meg a magyarázatát. A mappa anyaga a tiéd marad, további tanulmányaidban is fel tudod majd használni, másoknak is meg tudod mutatni.

A munkátokat kis fapénzzel, fabatkákkal fogjuk **értékelni**, no meg az órákon ötösökkel.

Akik a legtöbb fabatkát gyűjtik, azok lesznek a Gergely-járás főszereplői, és egyéb közösen kitalált jutalmakra lehet beváltani a fabatkákat. Például lesz egy dicsőség-falunk, amire kikerülnek.

Várom a ti ötleteiteket is, szívesen veszek minden javaslatot, mit lehetne még játszani, tanulni a Gergely-járás kapcsán. A munka közben majd jönnek biztos az ötletek, amit tudunk, megvalósítunk!

Remélem sikerült felkeltenem az érdeklődéséteket, mindenki szívesen részt vesz a programban.

TUDAKOZÓ

Neved.....

1. Hová mennek a fenti képen a gyerekek?

.....

2. Mi a kedvenc időtöltésed?

.....

2. Mit szeretsz játszani otthon?

.....

3. Mit szoktatok játszani az iskolában, osztálytársaiddal?

.....

4. Kikkel szeretsz legjobban játszani az osztálytársaid közül?

.....

5. Mely tantárgyaktól érted el a legjobb eredményt?

.....

6. Melyik tantárgyakat szereted legjobban?

.....

7. Szeretsz-e szerepelni?

.....

8. Szoktál-e énekelni, ha egyedül vagy?

.....

9. Tetszik-e neked a Lucázás, amit az iskolában szoktunk csinálni dec. 13-án?

.....

10. Szeretsz-e jelmezt öltetni?

.....

11. Öltöztél-e már jelmezbe farsangkor? Mikor volt?

.....

12. Érdekel-e a történelem?

.....

13. Tudod-e kik voltak a lovagok? Ha tudod, írd le!

.....

.....

14. Meg vagy-e keresztelve? Ha igen, milyen vallásban?

.....

15. Voltál-e már templomban, misén? Hányszor?

.....

16. Él-e valamelyik dédszülőd?

.....

17. Hány éves a legidősebb ember, akit ismersz?

.....

18. Szeretsz-e rajzolni, festeni, kézműveskedni?

.....

18. Szoktál-e barkácsolni egyedül, vagy valamelyik családtaggal? Mit szoktál készíteni?

.....

19. Van-e valamilyen saját készítésű tárgyad? Mi az?

.....

20. Szeretnél-e riporter lenni?

.....

21. Érdekel-e milyen volt az iskolások élete régen? Mesélt-e már erről neked valaki? Ki?

.....

22. Hétköznap melyik délutánokon tudnál jönni 3 – fél 5-ig a játékdélutánokra?
Húzd alá a **szabad** délutánjaidat!

Hétfő   Kedd   Szerda   Csütörtök   Péntek

2-3. óra

„Csak mellém ne üljön...”

A közös gondolkodás kiindulópontja Móra Ferenc kis Bicebócájának története, akit először senki nem akar maga mellé engedni, amikor megjelenik az új osztályában. A filmrészlet megtekintése után a gyerekek egy páros szituációs gyakorlat keretében megpróbálják beleélni magukat az újonnan érkező, illetve a régi osztálytársak szerepébe, s így fogalmazzák meg félelmeiket és reményeiket a maguk elé képzelt helyzetben. Ezt követően csoportokban dolgozva ötleteket gyűjtenek arra vonatkozóan, hogy milyen módon fogadnának egy olyan gyereket, aki most érkezne újonnan az ő osztályukba, miket kérdeznének tőle, és hogyan tudnának segíteni neki. Azt is átgondolják, mit tehetne az osztályfőnök annak érdekében, hogy ez a fogadtatás minél barátságosabb legyen. Végül mindenki megfogalmazza, hogy milyen új tapasztalatokat szerzett az órán.

A foglalkozás célja: szociális kompetencia fejlesztése

Érzékletessé és átélhetővé tenni a tanulók számára a csoportból való kirekesztés, illetve kirekesztettség élményét. Rávezetni a gyerekeket arra, hogy az új osztálytársak iránt mutatott nyitottság és befogadás a közösség erejét növeli.

Előkészítés

Helyezzük el a székeket kör alakban, a padokat pedig toljuk a fal mellé. Kérjük meg a gyerekeket arra, hogy most tetszés szerint üljenek le valahová.

Szükséges eszközök

- Video- vagy DVD-lejátszó
- *A Kincskereső kisködmön* című magyar filmnek az a jelenete, amikor Bicebóca megérkezik az osztályba, és senki nem akarja, hogy mellé üljön. (Rendező: Szenes Mihály, 32-38. perc)
- Papírlapok, írószer

A foglalkozás felépítése

I. Ráhangolás

A tanár megkéri a gyerekeket, hogy képzeljék magukat a következő helyzetbe: családjuk új lakóhelyre költözik, és nekik ettől kezdve új iskolába és új osztályba kell járniuk. Fogalmazzák meg, mit szeretnének, ha hogyan fogadnák őket az új osztálytársaik. A diákok a *szóforgó* vagy a *beszélgetőkör* szabályai szerint mondják el a gondolataikat. (A csoportban mindenki az óra járásával megegyező irányban haladva, egymást követően szólal meg. Megszakítani, beleszólni, cáfolni vagy a sorrendet megváltoztatni nem szabad!)

II. Új ismeretek és fejlesztő gyakorlatok

1. A filmrészlet megtekintése

Az előzetes gondolatok meghallgatása után a csoport közösen megnézi a filmrészletet, majd megpróbálnak válaszolni a következő kérdésre: Miért nem szerette volna senki, hogy Bicebóca épp az ő padjába, melléje üljön?

2. Szituációs gyakorlat

Az osztály két részre oszlik. Az egyik csoport tagjai az új gyerek, a másikba tartozók pedig a régiek közül valakinek a helyébe képzeletben magát. Ezután párokat alkotnak, és úgy üdvözlik egymást, mintha most találkoznának először. A régieket képviselő tanulók, mintha hangosan gondolkodnának, elmondják, hogy miért is örülnek az új osztálytársnak. Ezzel a bevezetéssel kezdik a mondandójukat: „Jé, itt az új gyerek! Hátha ...”

Az újak szerepét játszókat pedig – szintén úgy, mintha csak hangosan gondolkodnának – így indítsák mondandójukat: „Nagyon izgulok, hogyan fogadnak majd. Remélem ...”

Önként jelentkező párok végül az osztály egésze előtt is bemutatják a gyakorlatot.

3. Hogyan segíthetünk?

A tanulók négyes csoportokat alkotnak, és székeiket közelebb húzzák egymáshoz. Minden csoport ötleteket gyűjt arra vonatkozóan, hogy milyen módon ismerkedne meg egy olyan gyerekekkel, aki újonnan kerül be az osztályba. Mi mindent kérdeznének tőle, mit tennének annak érdekében, hogy minél jobban érezze magát? Gondolataikat a csoport szóvivője ismerteti.

4. Hogyan segíthet az osztályfőnök?

Az osztály ötletbörze keretében végiggondolja, hogy milyen módon segíthet az osztályfőnök a csoportba bekerülő új tanulónak.

III. Lezárás

A tanár megkéri a diákokat, hogy mindenki próbálja egy mondatban összefoglalni, hogy milyen új tapasztalatot szerzett ezen a foglalkozáson, mi volt a haszna a számára. Gondolataikat a *szóforgó* szabályai szerint mondják el a tanulók.

Kapcsolódási pontok

A foglalkozás jól kapcsolható az osztályfőnöki vagy a társadalomismereti órák keretében a *közösségben élünk* (család, barátok, iskola) témakörhöz.

2. Ének-zene /4 óra/

1. óra A Gergely-járáson énekelt dal kiválasztása

2. óra Daltanulás

3-4. óra Gregorián-énekek

1. óra

Évfolyam: 6. osztály

Tananyag: Népdalváltozatok, népdalfeldolgozások: Kodály Zoltán Gergelyjárás, Ghymes- és a Kolompos együttes Gergelyjárás c. dalainak megismerése, összehasonlítása.

Célok, feladatok: Dallamemlékezet fejlesztése; zenehallgatás; zeneművek összehasonlítása; népdalváltozatok megismerése, összehasonlítása dallam, műfaj és szöveg alapján

A tanulás-tanítás módszerei: frontális, egyéni és csoportmunka

Óratípus: Új ismertet elsajátító; készségfejlesztő, óra

Eszközök: CD-lejátszó és lemezek: Ghymes: bennünk van a kutyavér, Kolompos: jönnek ahuszárók, Kodály: Choral wrksc. lemeze; a dalok szövege /minden gyereknek /mappába/; képek a Gergely-járásról és Luca-napról; Kodály-kotta /minden gyereknek /mappába/ Néprajzi lexikon /szöveg/ /mappába/, számítógép /Internet/

Az óra menete

1. **Ismétlés:** Dalok ismétlése felismerés után
Falusi hangverseny – felismerés furulyáról
Sándor napján – felismerés a tanár dúdolásából
Lucázás felismerése – képről
2. **Hangképző gyakorlatok:** a dalokban szereplő állatok hangjaival ritmuskártyáról, dallamkártyáról.
Csoportban:
Lúd: gá-gá-gá /tá-tá-tá/ /szó-mi-szó/
Kakas: ku-ku-ri-kú /ti-ti-ri-tá/ /szó-szó-mi-szó/
Madarak: csip-csip, csip-csirip /tá-tá ti-ti-tá/ /szó-szó, szó-lá-szó/
Kucu néni: rőf-rőf-rőf /tá-tá-tá/ /szó-mi-szó/
3. **Zenehallgatás:**
Kodály: Gergely járás; Ghymes: Gergelyjárás; Kolompos: Gergelyjárás zenéinek meghallgatása, összehasonlítása /kórusmű, modern zenekari változatok/, azonosságok különbségek felfedezése

- Ismeretek felelevenítése a Lucázás népszokásáról, iskolai gyakorlatáról; népszokások;
- A Gergely-járás szokásának felelevenítése, a képek és a Néprajzi lexikon szócikkének részlete; a toborzó fogalmának megismerése a Magyar értelmező kéziszótár szócikke alapján csoportmunkával. /mappába/

4. **A megtanulandó dal kiválasztása:**

Melyik tetszett a legjobban, Miért?

A gyerekeknek legjobban tetsző változatot tanulják meg. Szavazatukat a dal kis részletének eléneklésével, vagy elmondásával adhatják le a tanulók. A szavazatok összesítése, közös döntés, mindenkinek el kell fogadnia a választott dalt.

5. **A kiválasztott dal újrhallgatása**

6. **Házi feladat:** /az informatika tanár segítségével/ Internetről vagy kottából a kiválasztott dal meghallgatása.

Számítógépes hozzáférés:

- Ghymes-dal: www.youtube.com → Ghymes: Gergelyjárás; Klebersberg Kunó

- Kolompos-dal: Google → Gergelyjárás Kolompos együttes

- Kodály: gyermekkari feldolgozás:

www.youtube.com → Gergely-járás – Kodály Zoltán

Szorgalmi feladat:

Kép letöltése, kinyomtatása Kodály Zoltánról

Google: Kodály Zoltán kép → Képtalálatok „Kodály Zoltán kép”: Kodály Zoltán Psalmus, vagy a legjobban tetsző kép a zeneszerzőről.

Ki volt Klebersberg Kuno?

Google: Kebersberg Kuno kép → Képtalálatok-Klebersberg Kuno kép (1.) → Akiről a kövek mesélnek

7. **Értékelés:** A csoportvezető beszámolója a csoportmunkában való részvételről. Tanári értékelés az órai aktivitás alapján.

2. óra

Tananyag: A választott dal megtanulása CD- lemeztől, a tanár énekének segítségével. A szöveg elemzése, szövegértés, a latin nyelv és a diáknyelv, halandzsa

Célok, feladatok: Dallamemlékezet fejlesztése; ritmus és mozgás összekapcsolása; a refrén; daltanulás

A tanulás-tanítás módszerei: egyéni, csoportos és frontális munka

Óratípus: Új ismeretet elsajátító, készségfejlesztő és gyakorló óra

Eszközök: CD-lejátszó és lemez, ritmushangszerek, Magyar értelmező kéziszótár; Győri Gyula: Nota bene c. könyve; ritmuskártya, Klebersberg Kuno képe /mappába/

Az óra menete

1. **A házi feladat ellenőrzése, értékelése:** Beszámoló a szorgalmi feladat megoldásáról: Ki volt Kodály Zoltán és Klebersger Kuno? A legtöbb információt tartalmazó munkák fabatkákkal való értékelése. Minden információ a táblára kerül az A/3-as méretű kép alá. A gyerekek lapra írják. /mappába/

2. **Ismétlés:** Dalfelismerés ritmustapsolásból: Falusi hangverseny, Sándor napján, és a választott dal meghatározó ritmusa alapján, daléneklés.

3. **Hangképző gyakorlat:** *Omne dignum leverendum laude* sor kántálása, Majd éneklése a nagy betűs táblai feliratról tanári segítséggel hangosítva és halkítva.

4. A választott dal meghallgatása

5. **Szövegváltozatok összehasonlítása:** Csoportban /azonosság, eltérés/ a különbségek kiemelése aláhúzással. Szómagyarázatok: a kiemelt szavak, latin kifejezések jelentésének kiválasztása két alternatívából.
/Lásd a mellékeltben./

6. Daltanulás hallás után

- a) Frontális tevékenység: A dal bemutatása (tanári bemutatás)
- b) A dal 1-2. strófájának tanulása soronkénti közös énekléssel, a hibák javítása.
- c) Az egész dal éneklése közösen, a hanglez és a dalszöveg segítségével.
- d) Végül az osztály tanulói önállóan, segítség nélkül.
- e) A dalt ismétlésként a további ének-zene órákon is gyakorolják a tanulók.

7. Képek gyűjtése a Gergely-járásról

Egyéni tevékenység: letöltés az Internetről.

Google → Képek → Gergely-járás

<http://kulturpont.hu/tart/rcikk/f/0/33259/1>

/Fabatkával értékeljük./ /mappába/

8. Házi feladat: A dal szövegének tanulása.

További képek gyűjtése, elérhetőségük lejegyzése; gregorián énekek Keresése és meghallgatása a YouTube-on /választható/.

9. Értékelés: A csoportok és egyes tanulók munkájának értékelése.

3-4. óra

Tananyag: Ismerkedés a **gregorián**nal, különböző gregorián-feldolgozások meghallgatása. A gregorián jellemzői, hatása.

Célok, feladatok: A zenei műveltség gyarapítása: a régi egyházi zene megismerése. Műfaji ismeretek bővítése. Ismeretszerzés a hangjegyzés fejlődéséről, hangszerekről. Zeneművek továbbélése, a feldolgozás változatai. Ismerkedés a latin írással, ejtéssel. Véleményalkotás a feldolgozásról.

A tanítás-tanulás módszerei: Frontális-, csoport-, és egyéni munka

Óratípus: Új ismeretet elsajátító, készségfejlesztő óra

Eszközök: CD-lejátszó, CD-lemezek:

- Középkor zenéje: A gregorián /oktatószoftver/,
- Kodály Zoltán: Choral Works /Budapest Music Center Records/,
- Christmas Chant & Visions: Gregorian /Edel Records, Warner Music/,

számítógép, projektor, interaktív tábla, képek, szövegek, időszalag, a Hangszerek c. könyv /Szemtanú sorozat/, zsírkréta, rajzlap, írólap

Az óra menete

A tananyag feldolgozása csoportmunkával történik. A 5-6 fős csoportok beszámolnak egymásnak az órán végzett munkáról.

I. Beszélegtés: Meglévő ismeretek felidézése

Belehallgatás egy gregorián énekbe

- Hol hallottál már ilyen éneket?

II. Célkitűzés: - Ma ezekkel az énekekkel ismerkedünk meg, úgy hívják:

gregorián ének.

III. Csoportmunka - zenehallgatás

1. csoport: a házi feladatként gyűjtött képek nyomtatása, táblára helyezése, címadás. /mappába/ YouTube-on Megkeresik a Pange lingua c. gregorián ének kotta-változatát, /a szöveg szinkron megy a zenére/, leírják az első 3 sorát, majd fölírják a táblára a latin szöveget /tanár olvassa fel/.

2. csoport: a YouTube-on általuk meghallgatott gregorián énekeket és a Dies irae-t megmutatják a többi csoportnak, táblára írják az ének előadójának nevét, a dal címét, szöveget keresnek hozzá a Googleban [Google](#) → „Dies irae szöveg” → [Dies Irae \[Oldal lefordítása\]](#), az első két vesszák táblára írása / a tanár olvassa fel/.

3. csoport: a gregorián lejegyzésének fejlődését dolgozzák fel az *melléklet* segítségével.

Feladatok:

- Számozzátok be a gregorián-kottákat keletkezésük sorrendjében!
A legrégebbi legyen az 1-es!
- Írjátok alá, melyik században keletkezhetett!
- Keressétek ki a Hangszerek könyvből a képen látható középkori hangszerek nevét! Készítsetek képaláírást!
- Használtak-e keletkezésük idejében valamilyen hangszert a gregorián énekek kíséretéhez?

4. csoport: a *melléklet* szövege alapján összegyűjti az elméleti tudnivalókat.

Feladataik:

- Írjátok a kérdések számát a megfelelő időpontokhoz, az időegységeket jelöljétek kapcsos zárójellel!

Kérdések:

1. Mikor alakulhatott ki a gregorián ének?

2. Mikor kezdték rendezni az anyagát?
3. Mikor élte virágkorát?
4. Mettől-meddig tartott a hangjegyek lejegyzésének fejlődése?
5. Mikor rendezte Gergely pápa a gregorián énekeket?
6. Kiről kapta a nevét a gregorián?
7. Mik a fő jellemzői?
8. Fajtái?
9. Mit jelent a *dies irae* latin kifejezés?

A csoportok szóvivőinek beszámolója munkájukról, zenék bemutatása

- 3. csoport
- 4. csoport
- 1. csoport: Pange lingua
- 2. csoport: Dies irae

Anyag a Gregorián oktatószoftverről /beszerzés alatt/.

Zenehallgatás:

- Figyeljétek meg, miben különbözik a Christmast Chant & Visions együttes gregorián-feldolgozása az eddig hallgatott énekektől?
- Miben egyezik?

A zenehallgatás közben rajzolás: milyen színeket hív elő benned a gregorián?

Kapcsolódó anyagok az *I. sz. mellékletben*

3. Történelem, hon és népismeret /6 óra/

1-2. óra: A középkori nevelés

A korai középkor európai iskolái

- kolostori nevelés
- lovagi nevelés

3-4. óra: Szentek élete, Nagy Szent G. élete és munkássága Ünnepeink, a Gergely-járás

1-2. óra

A KÖZÉPKORI NEVELÉS

A kolostori nevelés

1. Abban a korban, amikor a császári trónon *zsarnokok* ülnek, az embereknek már nincs semmijük, amiben bízhatnak, a hit elveszett, s helyette csak hitetlen csüggedés él. Valami hatalmas vágy lopóddza be magát a lelkekbe: egy új eszme vágya, ami megvált a szenvedésektől. Eljött az idő az emberiség hitének feltámadására. S itt jelenik meg a kereszténység csillaga, a hit, remény és szeretet szózata, mely enyhülést hoz az emberiségre.

A nem keresztény emberek életeszmenye egészen más volt, mint a keresztényeké. A görög és római ember élni akart, legfőbb törekvése a földi boldogság elérése volt. Mivel nagyon megbecsüli az életet, nagyon fél a haláltól. A szellemi és testi élvezetek iránt fogékony, tudását műveli, s testét is erősíti, fejleszti. Politikai hatalomra vágyik, hódításra, nagyra tartja a hírnevet és a dicsőséget. A keresztény ember azonban mindezeknek az ellenkezője. Nem ez az élet az igazi élete, hanem a földöntúli. A keresztény ember testét és értelmét nem becsüli sokra. Minden másnál *becsesebb* számára a szív egyszerűsége és a lélek tisztasága. Az *erkölcs* forrása a hit és a szeretet, nem pedig a tudás. Az igazhitű keresztényt földi hatalom el nem kábíthatja. Megbecsüli ugyan a családi élet szentségét, s lerója tartozását az államnak, de Isten országa számára mindezek fölött áll. A keresztény ember dolga a *béketűrés*, a szenvedések és sérelmek *alázatos* elviselése, a szeretet, az *önfeláldozás*, az *önzetlenség*, a nyugalom, a béke, a szegénység, az alázatosság.

2. Nyugat-Európában a kolostori kultúra lett minden műveltség középpontja, s ezzel megváltozott a szerzetesi életmód is. A monostorok lakói még mindig pontosan végzik a nappali és éjjeli ájtatosságot, s még mindig erős fegyelem alatt állnak; de általában derültebbé válik a kolostori élet, s idővel nagyobb kényelem jelentkezik a mindennapokban. A durvább munkát most már a kolostori uradalmak alattvalói végzik robotba. A szegény utasok ellátása erkölcsi kötelesség. A szerzetesek cellái még mindig egyszerűek, de a könyvesház, a káptalani terem már ízléssel épült helyiség. A kolostor templomát a művészet remekei díszítik, melyeket hozzáértő barátok kezei alkottak. A scriptoriumban könyvek százai készülnek kedvtelésből vagy megrendelésre. A kolostori élet pezsgőbbé, mozgalmasabbá vált, s mintha nem tartotta volna már annyira be a kereszténység szigorú szabályait. A középkori kolostorok nagy számáról ma már alig alkothatunk magunknak fogalmat. Bajorország mai területén 900 előtt 96 bencés kolostor állt. Minden kolostorban folyt valamelyes oktatás, de a nagyobbakban (az ún. anyakolostorokban) rendes iskolát szerveztek.

3. Hogy milyen volt egy kolostori iskola belső élete, mit és hogyan tanítottak benne, milyenek voltak az iskolás gyermekek napjai, milyen volt komoly munkájuk és milyen a szórakozásuk, minderről egykorú leírásunk nincsen. Ma is csak a középkori irodalom elszórt adataiból tudjuk magunknak megalkotni egy kolostori iskola teljes képét. A nagy kolostorokban rendszerint két iskola volt: egy belső iskola az Istennek ajánlott gyermekek, azaz a leendő szerzetesek számára, s egy külső iskola, azok részére, akik világi papok akartak lenni. A kolostori iskolába már a befejezett ötödik évvel felvették a fiúkat, akiket a törvényes korig, azaz tizenöt éves korukig gyermekeknek neveztek, és iskolába járatnak. Az iskolák népessége nagyon különböző, néhol száz, másutt csak öt-hat gyermek járt egy iskolába. Ha még oly kevesen voltak is, egy pillanatig sem hagyták őket magukra. Főleg a belső iskola növendékeire ügyeltek állandóan, szerénység, hallgatás és engedelmesség azok az erények, melyek a serdülő ifjúnak ékességei. Az iskolában minden növendéknek külön ülőhelye volt, hogy egymást meg ne érinthessék; a tanító ülőhelyét pedig korlát választotta el tőlük. A gyermekeknek csak tanítójával és apátjával volt szabad beszélnie; más felnőtt egyénnel nem.

4. A fegyelmezés eszközei nagyon szigorúak voltak. A testi fenyítést rendszeresen (sokszor igen csekély vétségek vagy hibák felmerülésekor) alkalmazták. A latin grammatika tanítóját nem is ábrázolták másképpen, mint nyír vesszőből készült virgáccsal a kezében. Közmondássá vált az is, hogy "Verd meg fiadat vesszővel, és meg fogod lelkét menteni a haláltól". Mindezt nem a mai szemünkkel kell néznünk. A középkori tanító legtöbb esetben jóhiszeműen járt el Salamon mondását idézve, mely szerint: aki gyermekét szereti, megveri. Meg volt arról győződve, hogy a gyermeket már korán hozzá kell szoktatni szenvedések elviseléséhez, ennek legalkalmasabb módja pedig a test megfenyítése. A kor erkölcsi is nyersebbek voltak s az akkori nemzedékek fizikuma is ellenállóbb volt. A verésben a középkori tanuló gyermekek nem is láttak kegyetlenséget. Tudomásunk van egy középkori iskolai ünnepről, melyet a virgács ünnepének hívtak. A tanulók tanítóikkal együtt kivonultak az erdőbe s itt vágták és gyűjtötték össze a virgácsnak való vesszőket, melyeknek súlyát később hátukon kellett érezniük. Munkájuk végeztével játszottak és szórakoztak az erdőnek egy tisztásán, aztán uzsonnát kaptak szüleiktől vagy tanítóiktól, s estefelé tréfálkozva tértek vissza fenyítésük eszközeivel a városba.

5. A kolostori iskolák növendékeinek napirendje a szerzetesekéhez alkalmazkodott; különösen a zsolozsmához. A nap huszonnégy órájából négy óra esett zsolozsmára; a többi idő pihenésre vagy tanulásra volt szánva. Mihelyt az éjszakai vigíliákra hívó harang megkondult, a növendékek is templomba vonultak és zsolozsmáztak. Ezután megint alhattak, a hajnali dicséretig, a felkelés idejéig. Hat órától kilencig iskolában voltak; azután misét

hallgattak s az istentisztelet végeztével mindannyian összegyűltek egy tágas teremben, ahol részleteket olvastak fel nekik a *Regulából*, továbbá itt és ekkor gyóntatta meg az apát vagy a *perjel* a növendékeket, s ekkor ment végbe - vélhetően a nagyobb kihágásokért - a virgáccsal való nyilvános megfenyítés. Az ebédet déltájban ették meg, ételeik ugyanolyanok voltak, mint a szerzetesekéi; csak hogy a kisebb gyermekeknek, tekintettel korukra és fejlődő szervezetükre, általában megengedték a húsételt. Ebéd után a növendékek pihentek három óráig, s ezután megint tanítás következett vacsoráig. Összesen hat órát tanultak naponta. A tanulóktól itt sem lehetett egészen megvonni a játékot, a kedélyes szórakozást, az egészséges testmozgást és mindazt, ami nélkül senyved a gyermek. S a mindig csak ütlegelni kész tanítók mellett találkoztak nagy számmal jószágos tanítómesterekkel, akiknek keze nemcsak sújtani, hanem áldani is tudott. A nagyobb kolostorok tanulóinak évenként külön örömmünnepük volt. Az iskolai életnek akkor is megvolt a maga öröme, néha talán még nagyobb is, mint az iskoláztatás későbbi korszakaiban.

6. Mikor a kis öt-hat éves gyermeket bevették a kolostorba, mindenekelőtt imádságra tanították. Meg kellett tanulnia, habár még csak anyanyelvét beszélte és értette, a latin Miatyánkot, a Hiszekegyet, és a zsoltárokat. Mindez körülbelül három esztendeig tartott s közben kezdetét vette az olvasás és írás megtanulása is. A betűk kis lapokra voltak felírva, ezeket állandóan szemléltette a tanító. Mikor már ismerték a gyermekek a betűket, kezükbe adták a zsoltárkönyvet s ezen a szövegen tanították meg lassanként az összefüggő olvasást. Egyidejűleg, de nem az olvasással kapcsolatosan folyt az írástanítás. Ezt úgy tanították, mint a római iskolamesterek. Előbb a tanító írta le a betűket a gyermekek viasztábláira, azután a növendékek végighúzták *stílusukat* a táblára írt betűk barázdáin. Ezek voltak a bevezető gyakorlatok, melyek a betűk írásához szükséges ujjmozdulatok elsajátítására szolgáltak. Következett a mintáról való másolás, szintén viasztáblán. Csak mikor így némi ügyességre tettek szert a fiúk, vette kezdetét a hártán vagy papiroson való írás íróvesszővel (tollal) és tintával. Voltak egyesek, a nagyon szépen írók, akiknek a másolás élethivatásuk lett. Az elemi ügyességekkel párhuzamosan folyt a gyakorlati énektanítás, továbbá az elemi számolás ujjakkal és fejben. Mindezekhez járultak az első három esztendőben a latin nyelv elemei: a latin ejtés szabályai, a szókincs megszerzése, amihez szógyűjtemények és szótárak álltak rendelkezésre. Elősegítette a nyelv megtanulását, hogy a kolostor falain belül a társalgás szabályszerű nyelve a latin volt. A harmadik évben már olvasmányokkal is foglalkoztak: főként az erkölcsi közmondások és szólások voltak használatban, továbbá *Aesopus* meséi, kisiskolások számára készült feldolgozása, esetleg könnyű, párbeszédes olvasmányokat tartalmazó szövegek. Rendszerint csak a tanítónak, jobb esetben néhány tanulóknak volt saját könyve. Az emlékezetből való tanulás rendes és megszokott dolog volt.

7. Az alapvető tananyag befejeztével került sor a hét szabad mesterségre. Ezek: a *grammatika*, *retorika*, *dialektika*, *aritmetika*, *geometria*, *asztronómia*, *muzsika*. Az első három megadta azt, amit a középkorban általános műveltségnek tartottak: mert aki jól tudott latinul írni és beszélni s a logika szabályai szerint tudott gondolkozni és vitatkozni, azt művelt embernek mondták. Csillagászatot például csak abban a kolostorban tanítottak, melynek volt rá alkalmas tanára. A kolostori iskolának legfontosabb tantárgya a latin nyelv. Csak aki elsajátította, vehetett részt magasabb szellemi életben. Értékes ismeretet csak latin nyelven írt könyvekből lehetett meríteni, mert a nemzeti nyelvek fejletlenek voltak. Nemzeti nyelven írt tudományos könyvet igen keveset találunk a középkorban. Emellett a latin nyelv a római *egyház* nyelve, a *Szentírás* nyelve, a törvényhozás és *közigazgatás* nyelve is volt. A középkorban tehát a papság volt a tudomány hivatott művelője; világi ember csak kivételesen foglalkozott vele. Tudós ember és pap majdnem azonos fogalmak voltak.

„Imádkozzál és dolgozzál”

1. óra

Tananyag: Kolostori nevelés a középkorban

Előzetes ismeretek:

- A 20-21. sz.-i iskolarendszer
- „Ismeretszerzés a középkorban”: történelemkönyv: 37. oldal (Horváth Andrea-Horváth Levente Attila: Történelem 6)

Célok: Bővebb ismeretek szerzése a kolostori nevelésről, összehasonlítása a mai nevelési rendszerrel. Véleményalkotás különböző korok iskoláiról. Mi az, ami ma jobb, mi az, ami régen volt jobb? Mit tanultak a kolostori iskolákban, mit tanulunk ma?

Feladatok: a Kolostori nevelés c. szöveg /melléklet/ feldolgozása, az ismeretek alkalmazása drámajátékokban.

Módszerek: frontális, egyéni és csoportmunka

Óratípus: Új ismeretet elsajátító, készségfejlesztő, gyakorló óra.

Felhasznált eszközök: teljes szövege a kolostori nevelésről minden tanulónak, és a mai iskolarendszerről; feladatlapok; villámjátékhoz kártyák; régi taneszközök és könyvek; az osztályterem berendezése, Aesopus- mesék; imádságos könyvek; virgács, rajzlapok.

Az óra menete

1. Ismétlés: /10 perc/ Mit tanultunk a középkori ismeretszerzésről? Mit tudtok a mai iskolarendszerről? A történelmi, honismereti anyag felidézése drámajátékkal. A tanár dobja a labdát, (lehet kérni), aki kapja, mond egy mondatot az anyagból. A játék addig megy, amíg van jelentkező.(a szövegek használhatók játék közben)

2. Csoportalakítás: Mindenki számolja, hány mondatot tudott mondani, akik legtöbbször kaptak labdát, lesznek a csoportvezetők, ők választják ki három csoporttársukat, akikkel együtt dolgozzák föl a szövegrészeket, és vesznek részt a drámajátékban. Hét csoportot alkotnak.

3. Célkitűzés: A kolostori iskolák életével ismerkedünk meg egy szöveg és játékok segítségével.

4. Szövegfeldolgozás- és ismertetés, értékelés / 20 perc/

- Feladatlapok kiöltése, ismertetése a többi csoporttal.

7 fabatkát oszthatnak szét a csoportok értékelésként a többi csoportnak.

5. Dráma: tablók /3 perc/ csoportokban.

- Játsszátok el!

1. Milyen lehetett a kolostori növendékek éjszakája.
2. Mit csináltak a növendékek reggel 6 – 9-ig?
3. Hogyan telt az idejük 9 – 12 óráig?
4. 12 – 3 óráig mit csináltak?
5. 3 órától 6-ig milyen teendőik voltak?
6. Mutassatok be egy „alsós” olvasásórát.
7. Mutassátok be az írástanulás mozzanatait!

6. A tablók értékelése: közös döntés alapján.

A három legjobb tablót készítő csoport között 7 fabatka szétosztása.

7. Házi feladat

Állítsátok össze a kolostori iskola napirendjét és órarendjét!

Rajzlapra dolgozzatok, hogy fel tudjuk tenni a táblára!

7. Órai munka értékelése

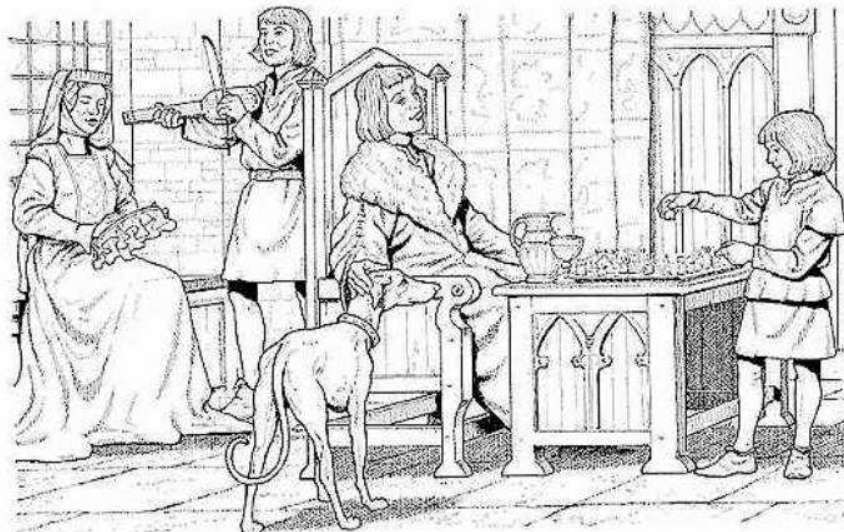
A legtöbb fabatkát gyűjtő csoport tagjai ötöst kapnak.

Tervezzetek meg egy játékot, amit előadtok a következő órán.

A következő szituációkból választhattok:

- Nem jelent meg az éjszakai misén egy növendék. Másnap számon kéri a tanár.
- A pihenő időben labdázni szeretnének a gyerekek, az egyik tanuló megkéri nevelőjüket, hadd játszhassanak.

Az apród és a fegyvernök élete

1. Az oktatásnak az egyházi nevelés mellett egy másik, teljesen különböző világi típusa fejlődött ki, mely háromféle alakban jelentkezett:

- a lovagi nevelés,

- a céhekben való nevelés

- és a városi iskolák.

Lovagi nevelés a XII. század elejétől kezdve volt. Ez a nevelés teljesen különbözött attól, melyet ebben a korban az egyház adott. Míg a kolostori iskolák elméleti képzésben részesítették növendékeiket, addig a leendő lovagnak rendszerint készségekre és ügyességekre kellett szert tennie, melyekhez a könyveknek semmi közük sem volt. A hét szabad művészetnek megfelelő hét lovagi készséget kellett elsajátítaniuk, melyek a lovagi- és társasági életre alkalmassá tették őket. Ezek a készségek: a lovaglás, az úszás, a nyilazás, a vívás, a vadászat, az ostáblázás vagy sakkozás és a verselés. E készségekre minden tanulatlan lovagi sarjadék szert tehetett. Az egyházi nevelésben a test ápolása és gyakorlása kevés figyelemben részesült, mert minden törekvés a lélek megtisztulására irányult. A lovagi nevelésben éppen ellenkezőleg a test edzése, erőssé tétele volt fontosabb, mert a lovagok azt tekintették feladatuknak, hogy harcban és háborúban viaskodva, életüket kockára téve védelmezzék meg a lelki javakat: a vallást, hitet, erkölcsöt, becsületet. Az egyik szemlélődik, vagy vitatkozik; a másik cselekszik, küzd és harcol. Az egyházi nevelés szigorúan elválasztotta egymástól a két nemet s veszedelmet látott abban, ha az ifjú nőekkel társalog, vagy nőre gondol; a lovagi nevelés egyik legjellemzőbb vonása a nő hódoló tisztelete, a nő megbecsülése. A kolostori iskolákban a tanítás és társalgás nyelve a latin, mint a tudós műveltség eszköze; a lovagok, ha idegen nyelvet tanultak, az a modern nyelvek egyike volt, például német földön a francia. A kolostor neveltje a társaságban gyakran félszeg, világi illemre nem tanították. A lovagtól elvárták, hogy társaságban udvari ember módjára, talpraesetten viselkedjék, külső megjelenésével is hódítson.

Az első hét esztendő

2. Hét-nyolc esztendős koráig a család körében növekedett fel a lovag fia. Ekkor kiadták a házból, idegen lovagi udvarba, de még a tágabb család körében maradt (nagybátyja, nagyapja udvarába került), ahol csekélyebb volt a kényeztetés veszedelme és nagyobb a következetes szigorúság biztosítéka. Hetedik évétől a tizennegyedik életéig - mint apród - engedelmességet, illemet és jó erkölcsöt kellett tanulnia. Mindezt pedig akként sajátította el, hogy az egész hét esztendő alatt a lovagi udvar úrnőjét szolgálta: apróbb megbízásait teljesítette, üzeneteit elvitte, útjaiban elkísérte. Az ifjú először a lovagság ábécéjét tanulta meg: a lovaglást, az úszást, a nyíllövést (vadászat céljából), az ökölvívást és a madárkelepcék készítését. A gyakorlás hosszú ideje alatt mindig egy tapasztalt férfi, az apród apja, bátyja, vagy egy felfogadott nevelő foglalkozott a szorgalmas tanulóval. Szellemi nevelése rendszerint arra szorítkozott, hogy emlékezetébe véste a hit tételeit, s hogy megismerte a régi idők hőseinek vitézi tetteit és kalandjait: pl. Nagy Sándor világraszóló hőstetteit, a mindentudó *Merlint*, *Artur* király lovagjait, az utolérhetetlenül vitéz *Lancelot*-t és a nemes *Tristant*; és azt a számtalan hősi kalandot, melyeket a középkori képzelet ismert. Az olvasást és írást az ifjúnak nem kellett szükségképp megtanulnia; ismerünk a lovagi rendből való középkori költőket, akik mindent tollba mondtak, mert írni nem tudtak.

A második hét esztendő

3. A lovagi nevelés következő szakasza akkor kezdődött, amikor a tizennégy éves apród elhagyta a szülői házat, hogy egy másik lovag szolgálatában fegyvernöki kiképzést kapjon. Az ifjú fegyvernököt elsősorban a fejedelmi udvarok vonzották, mivel ott nemcsak a katonai kiképzés és a sportélet volt magas színvonalú, de jóval nagyobb volt a gyors előrejutás lehetősége is. A reményteljes ifjú mindent megtett, hogy magára vonja a nagyurak figyelmét. A napirend lelegején a *lándzsás* rohamozás, a biztos célzás begyakorlása szerepelt. Ezt követte a kardforgatás, a *csatabárdos* és *buzogányos* közelharc elemeinek megtanulása. Az oktatók különösen ügyeltek arra, hogy az ifjú harcos a bal kezével is éppen olyan ügyesen tudjon küzdeni, mint a jobbal. Az ifjúnak persze nemcsak a harcművészetek elsajátítására kellett törekednie. Az udvar ugyanis elvárta, hogy finom úriemberként viselkedjen. A jól nevelt fegyvernök „tudjon táncolni és *gálánsan* udvarolni, ismerje a társas játékokat, s mindama dolgokat, melyek egy ifjú ember javára válnak!” A krónikák tanúsága szerint nem kevés olyan fegyvernök akadt, aki számára komoly gondot jelentett, hogy ura asztalánál ülve ne úgy egyen, mint egy disznó. Egy korabeli illemszabály-gyűjtemény keményen megróttá azt, aki más kanalát használta, böfögött, a terítőbe fújta az orrát, vagy aki a megrágott kenyeret és a csontokat visszadobálta a közös fazékba. A könyvecske a következő, sokat eláruló intellemmel fejeződik be: „Aki éppen tele szájjal eszik, az ne akarjon úgy inni, mint a barom!” A fegyvernöki pályafutás nemegyszer ért hirtelen, tragikus véget. Az ifjú harcos ugyan még nem számított igazi lovagnak, de kötelessége volt a többiekkel együtt hadba vonulni, és bátran szembe kellett néznie a halálos veszedelmekkel, emiatt nem egy fegyvernök neve került fel a hősi halottak hosszú listájára.

4. Ez a második hét esztendő az erkölcsi nevelés szempontjából is nagyon fontos volt. Az apród állandóan lovagok között volt, tőlük, az ő élő példájukból tanulta meg a lovagi erényeket. Első a keresztény hitnek és egyháznak feltétlen védelme mindenkivel, de főleg a hitetlenekkel szemben. A második a fejedelem, illetőleg a *hűbérúr* iránt való hűség minden körülmények közt. A harmadik a gyengébbek oltalmazása, legyenek azok fegyvertelen férfiak vagy védtelen nők, vagy árvák, vagy gyermekek. A negyedik az adott szó szentsége; hűség és becsületesség a kötelesség teljesítésében, távol minden önzéstől, csalfaságtól, hazugságtól.

Mindezek az erények teszik együttvéve a lovagi becsületet, melynek tisztának és szennytelennek kell lennie, mint a kristálynak, és szilárdnak, mint a kősziklának. A hiedelem az volt, hogy az apród 20-21 éves korában megértette és átértette ennek a lovagi becsületnek a mivoltát, s hogy testi ereje és ügyessége, melyre szert tett, már megengedik neki ebben az életkorban a lovagi erények sikeres gyakorlását.

5. Ekkor jött el életük legnagyobb pillanata, a felövezés ceremóniájának napja. A karddal való felövezés kezdetben csupán azt jelentette, hogy a fegyvernök megkapja a lovagi fegyvereket. Az átadó lehetett a saját apja, a gyámja, egy tekintélyes rokon vagy egy barát is. Az idők során azután kifejlődött egy vallásos jellegű szertartás, amely tükrözte a keresztény lovagok sajátos világát. A lovagi élet legfontosabb szertartása már az ünnepség előtti napon megkezdődött. A fegyvernök fürdőt vett, eleget téve ezzel a bűnök lemosását, a megtisztulást jelentő ősi hagyománynak. A megtisztult ifjú hófehér ágyat kapott. Az ünneplők ezután lassú menetben a templomig kísérték a fegyvernököt, aki sötét ruhába öltözve, csuklyával a fején az oltár előtt imádkozva töltötte az éjszakát. A tulajdonképpeni ünnepség a felöltöztetés szertartásával vette kezdetét. A vörös színű ruha arra figyelmeztette az ifjút, hogy kötelessége az egyházért harcolva vérént ontania. A fekete harisnya a halálra emlékeztetett, a fehér öv pedig a testi önmegtartóztatást jelképezte. Az ily módon felruházott fegyvernököt átvezették a lovagterembe, ahol sor kerülhetett végre a hön áhított felövezésre is. A legrangosabb jelenlevő lovag nyújtotta át neki a fegyvereket és a sarkantyút. Ezután mindannyian átvonultak a templomba, ahol a pap megáldotta az oltáron fekvő kardot és az ifjú lovagot. A szertartást mindig óriási multság követte. A vigadalom fénypontját a lovagi torna jelentette, hiszen ez volt az első alkalom arra, hogy az újdonsült lovag a nagyközönség előtt, kemény ellenfelekkel szemben mutassa be bátorságát és tudását. A fejedelmi udvarban tanuló fegyvernökök egy másik úton is bejuthattak a lovagság soraiba. A XIII. században, Franciaországból kiindulva terjedt el a lovaggá ütés szokása. A lovaggá ütésnek két eltérő formáját ismerjük. Az ősi szokás szerint a fegyvernököt kézzel megütötték a tarkóján, míg a viszonylag új keletű szertartás szerint az avató lovag kardjának lapjával megérinti az előtte térdelő harcos bal vállát. A lovaggá ütött ifjú számára létfontosságú volt, hogy mihez kezd az ünnepség után. A népszerű hősi énekek és lovagregények csábításának engedve sokan felkerekedtek, hogy az egész világ megismerje erényeiket, bátorságukat és erejüket.

2. óra

Tananyag: Lovagi nevelés a középkorban

Célok: A középkori lovagi iskolák megismerése, összehasonlítása a kolostori iskolákkal. A szövegértés fejlesztése, ismeretek felhasználása drámajátékban.

Feladatok: A lovagi nevelés c. szöveg feldolgozása

- Feladatlapok kitöltése
- Drámajáték a két iskolafajta összehasonlítására

A tanítás-tanulás módszerei: frontális, egyéni és csoportmunka

Óratípus: új ismeretet lesajátító, készségfejlesztő és gyakorló óra

Felhasznált eszközök: Lovagi nevelés c. szöveg /minden tanulónak teljes/; feladatlapok; öt db 5-6 részre feldarabolt kép; képek fegyverekről; csomagoló papír, kard; címerek; rajzlapok; Magyar értelmező kéziszótár; MI MICSODA sorozat Lovagok c. könyve; számítógép, Internet hozzáférés;

Az óra menete:

1. Ismétlés, a házi feladat ellenőrzése

A napirendek, órarendek, órarendek bemutatása, értékelése fabatkákkal.

2. Célkitűzés: A lovagi iskolák megismerése, összehasonlítása a kolostori iskolákkal egy feladatlap segítségével, drámajátékokkal 5 csoportban.

3. Csoportalakítás: Válasszátok ki az öt legjobban sikerült napirendet, órarendet, ennek készítői lesznek a csoportvezetők. **KÉPEK: 5 DB!!**

A csoportvezetők felnyújtanak 1-1 képrészletet, annak elfogadásával alkotnak csoportot. A képek összerakása, felragasztása rajzlapra, táblára helyezése.

4. Feladatlapos munka /5 csoportban/

/lásd az 1. óránál/

5. Drámajáték

7. Csoportbemutatók, feladatok ismertetése

8. Házi feladat: Írjátok le melyik /kolostori vagy lovagi/ iskolába jártál volna szívesebben? Legalább 7 érveléssel bizonyítsd, hogy jobb az általad választott iskola, mint a másik!

9. Az órai munka értékelése: a gyűjtött fabatkák alapján érdemjeggyel.

1. csoport: Játsszátok el a felövezés ceremóniáját!

2. csoport: Üssétek lovaggá egyik csoporttársatokat a ősi és újabb szokás szerint!

6. Szövegértés alkalmazása /csomagoló papíron/

3. csoport: Állítástok össze egy apród napirendjét!

4. csoport: Állítsátok össze egy fegyvernök napirendjét!

5. csoport: Fejtsétek meg a rejtvényt!

Feladatlap
A lovagi nevelés c. szöveg feldolgozásához

1. csoport

1. Olvassátok el a szöveg első részét! Oldjátok meg a feladatokat!
2. Mikortól kezdődik a lovagi nevelés?

..... század

3. Gyűjtsétek össze 8 pontban a kolostori és a lovagi nevelés jellemzőit!
Számoljátok be róla a többi csoportnak, hogy mik voltak az alapvető különbségek!

Kolostori nevelés

Lovagi nevelés

.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Soroljátok fel a hét lovagi készséget!

....., ..., ..., ..., ..., ..., ..., ...

....., ..., ..., ..., ..., ..., ..., ...

.....

Írd az ostábla szót jelentésével együtt a Geregly-szótárba!

Megoldás
A lovagi nevelés c. szöveg feldolgozásához

1. csoport

1. Mikortól kezdődik a lovagi nevelés?

XIII. század

2. Gyűjtsétek össze 8 pontban a kolostori és a lovagi nevelés jellemzőit!
Számoljatok be róla a többi csoportnak, hogy mik voltak az alapvető különbségek!

<u>Kolostori nevelés</u>	<u>Lovagi nevelés</u>
elméleti képzés	készségek, ügyesség fejlesztése
könyvek használata	társasági élet szabályainak megtan.
nincs testnevelés	testedzés a legfontosabb
a lélek megtisztulása	a lélek védelmezése harccal
szemlélődés, vitatkozás	cselekvés, küzdés, harc
a két nem szigorú elválasztása	a nő hódoló tisztelete, megbecsülése
a tanulás nyelve a latin	modern nyelvet tanulnak
nem tanítják világi illemre	tanítják a társasági viselkedést

Soroljátok fel a hét lovagi készséget!

lovaglás	úszás	nyilazás
vívás	vadászat	ostáblázás
sakkozás		

Írd az ostábla szót jelentésével együtt a Geregly-szótárba!
ostábla: ősi taktikai szerencsejáték.

Feladatlap
A lovagi nevelés c. szöveg feldolgozásához

2. csoport

1. Olvassátok el a szöveget!

2. A *mai iskolarendszer* melyik szakaszának felelt meg a lovagi nevelés első hét éve?

.....

3. *Hová* került ekkor a „lovagpalánta”?

.....

4. Hogy nevezzük ezt a kis lovagot?

.....

5. Mik voltak a *teendői*? Egészíts ki a meghatározásokat!

Úrnőjét .....

Engedelmességet, ..., ... kellett tanulnia.

Emlékezetébe véste a.....

Megismerte régi idők vitézeinek .....

6. Húzd alá, a felsoroltak közül mely *lovagi készségek* alapjait kellett elsajátítaniuk?

lovaglás

úszás

nyilazás

vívás

vadászat

ostáblázás

sakkozás

madár kelepce készítése

7. Keresd meg az Interneten, vagy a MI MICSODA sorozat Lovagok c. kötetéből, hogy a szövegben kiemelt vitézek milyen hőstetteket vittek véghez!

Megoldás
A lovagi nevelés c. szöveg feldolgozásához
2. csoport

1. Olvassátok el a szöveget!
2. A *mai iskolarendszer* melyik szakaszának felelt meg a lovagi nevelés első hét éve?

általános iskolás kor
.....

3. *Hová* került ekkor a „lovagpalánta”?

idegen lovagi udvarba
.....

4. Hogy nevezzük ezt a kis lovagot?

apród

5. Mik voltak a *teendői*? Egészíts ki a meghatározásokat!

Úrnőjét **szolgálnia.**

Engedelmességet, **illemet,** **jó erkölcsöt** kellett tanulnia.

Emlékezetébe véste a **hit tételeit.**

Megismerte régi idők vitézeinek **hőstetteit**

6. Húzd alá, a felsoroltak közül mely *lovagi készségek alapjait* kellett elsajátítaniuk?

lovaglás

úszás

nyilazás

vívás

vadászat

ostáblázás

sakkozás

madár kelepce készítése

7. Keresd meg az Interneten, vagy a MI MICSODA sorozat Lovagok c. kötetéből, a szövegben szereplő /kiemelt/vitézek *kik voltak*? Számolj be róla, milyen hőstetteket vittek véghez!

Arthur király:

Lancelot:

Merlin:

Tristan:

Feladatlap
A lovagi nevelés c. szöveg feldolgozásához
3. csoport

1. A szöveg elolvasása után javítástok ki az alábbi megállapítások hibáit!
Írjátok le a javított mondatokat!

- A lovagi nevelés második szakasza 14-18 éves korig tartott.

.....

- Ezeket a „lovag-tanulókat” fegyverhordozóknak nevezték.

.....

- Ezek a fiatal emberek megtanulták a fegyverek eladását.

.....

- A lovagoknak nem kellett megtanulniuk:

- táncolni
- udvarolni
- társasjátékozni
- az asztalnál való viselkedést
- írni.

.....

.....

2. Válasszátok ki a képek közül a fegyvereket, és rajzoljátok le rajzlapra!
A rajzotokat tegyétek föl a táblára!

- lándzsa
- kard
- buzogány
- csatabárd

Megoldás
A lovagi nevelés c. szöveg feldolgozásához
3. csoport

1. A szöveg elolvasása után javítástok ki az alábbi megállapítások hibáit!
Írjátok le a javított mondatokat!

- A lovagi nevelés második szakasza 14-18 éves korig tartott.

A lovagi nevelés második szakasza 14-21 éves korig tartott.

.....

- Ezeket a „lovag-tanulókat” fegyverhordozóknak nevezték.

Ezeket a „lovag-tanulókat” fegyvernököknek nevezték.

.....

- Ezek a fiatal emberek megtanulták a fegyverek eladását.

Ezek a fiatal emberek fegyverforgatást tanultak.

.....

- A lovagoknak nem kellett megtanulniuk:
  - táncolni
  - udvarolni
  - társasjátékozni
  - az asztalnál való viselkedést
  - írni

A lovagoknak meg kellett tanulniuk....

2. Válasszátok ki a képek közül a fegyvereket, és rajzoljátok le rajzlapra!
A rajzotokat tegyétek föl a táblára!

- lándzsa
- kard
- buzogány
- csatabárd

Feladatlap
A lovagi nevelés c. szöveg feldolgozásához
4. csoport
/Legolvasottabb csoportnak/

1. Olvasd el 4. részt a szövegből!
2. Keresd ki az erény szó magyarázatát a Magyar értelmező kéziszótárból!
3. Kösd össze a szövegben található szavak meghatározásokat a fogalmakkal!

- Tartósan, rendszeresen védő.	hűség
- Bajoktól óvó.	védelmező
- Erkölcsileg megbízható, tisztességes, lelkiismeretes, kötelességtudó.	erényes v. becsületes
- Valakihez, valamihez való állhatatos, kitartó ragaszkodás	kötelességtudás
- Kötelesség szem előtt tartása, komolyan vétele.	oltalmazó

4. Írj te is egy rokon értelmű kifejezést a szinonimákhoz!

- udvarias, előzékeny, udvarló, ...
- adakozó, bőkezű, segítő, ...

5. Adj címet a fejezetnek!

.....

Megoldás
A lovagi nevelés c. szöveg feldolgozásához
4. csoport
/Legolvasottabb csoportnak/

1. Olvasd el 4. részt a szövegből!
2. Keresd ki az erény szó magyarázatát a Magyar értelmező kéziszótárból!
3. Kösd össze a szövegben található szavak meghatározásokat a fogalmakkal!

- Tartósan, rendszeresen védő.	védelmező
- Bajoktól óvó.	oltalmazó
- Erkölcsileg megbízható, tisztességes, becsületes, lelkiismeretes, kötelességtudó.	erényes v. becsületes
- Valakihez, valamihez való állhatatos, kitartó ragaszkodás	hűség
- Kötelesség szem előtt tartása, komolyan vétele.	kötelességtudás

4. Írj te is egy rokon értelmű kifejezést a szinonimákhoz!

	pl. gáláns
- udvarias, előzékeny, udvarló, ...	
	pl. nagylelkű
- adakozó, bőkezű, segítő, ...	

5. Adj címet a fejezetnek!

pl. Lovagi erények

.....

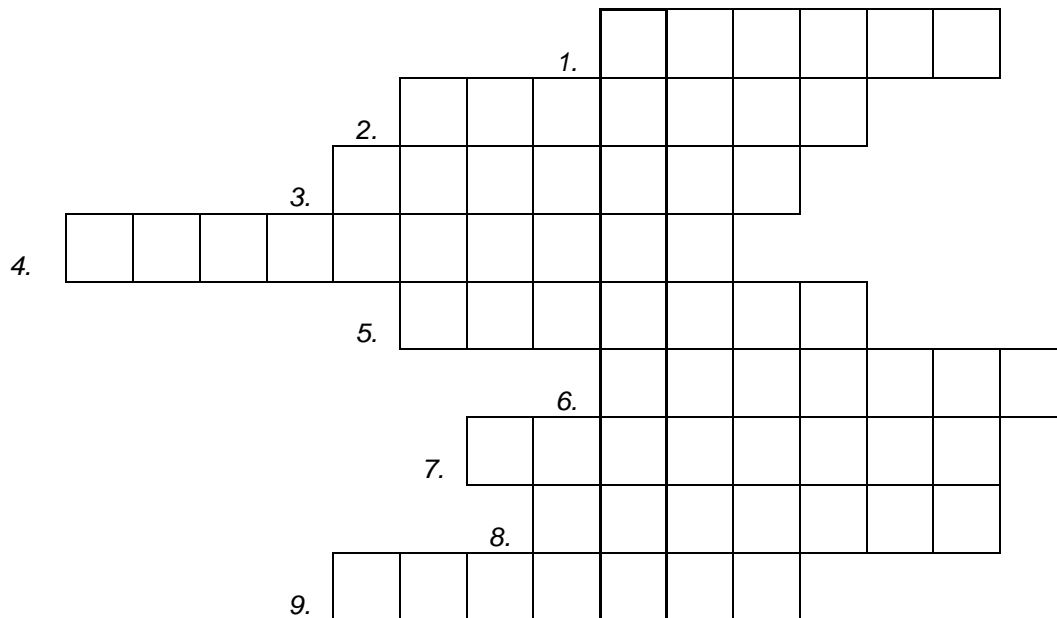
Feladatlap
A lovagi nevelés c. szöveg feldolgozásához
 5. csoport

1. Olvassátok el az 5. részt!
2. Fejtsétek meg a rejtvényt a szöveg segítségével!

Rejtvény

Meghatározások

1. A lovak harisnyájának színe.
2. Ilyen színű ágyat kapott.
3. Az éjjeli imádkozáshoz menet ez takarta a fejét.
4. A lovaggá ütés előtt így hívták.
5. Melyik testrészt érintették karddal a lovaggá ütésnél?
6. A lovaknak ilyennek kellett lenniük.
7. Eleinte ezzel ütötték lovaggá.
8. A lovaknak ezt az érzést nem szabad volt kimutatnia.
9. A pap ..... adta a lovakra.

Megfejtés:

								1.	F	E	K	E	T	E		
								2.	H	Ó	F	E	H	É	R	
								3.	C	S	U	K	L	Y	A	
4.	F	E	G	Y	V	E	R	N	Ö	K						
								5.	B	A	L	V	Á	L	L	
								6.	E	R	É	N	Y	E	S	
								7.	K	É	Z	É	L	L	E	L
								8.	F	É	L	E	L	E	M	
								9.	Á	L	D	Á	S	Á	T	

3-4. óra

Szentek élete, Nagy Szent Gergely

Luca, Lúcia (latin Lucia) ókeresztény szűz vértanú (meghalt 304 körül) és a népi hiedelemvilág jeles alakja (dec. 13.). A syracusai (Syracusa ma Olaszországban található, Szicília szigetén!) Lúcia legendája azzal kezdődik, hogy anyjával elzarándokolt Szent Ágota sírjához. Itt beteg anyja meggyógyult, ő pedig álmot látott, melyben Ágota megmutatta neki az igaz utat. Álmából felébredve közölte anyjával, hogy nem megy férjhez pogány vőlegényéhez, mivel van már jegyese: Jézus Krisztus. Kikérte örökrészét is, és azt szétosztotta a szegények között. Elhagyott vőlegénye följelentette a hatóságoknál. Miután nem volt hajlandó megtagadni előttük a hitét, sem föladni szüzességét, a helytartó bordélyba akarta vitetni, de hiába. Lúcia teste csoda folytán úgy elnehezült, hogy 50 (!) ökörral sem tudták odavontatni. Ekkor megkínózták, végezetül törrel torkon döfték, de addig nem halt meg ezek után sem, míg az utolsó kenetet föl nem vette.

Lúciát a mártírok pálmáján kívül a nyakából kiálló *törrel*, a lábánál *ökörrel* ábrázolják. Különleges jelképe az égő *olajmécs* és egy *szempár*: egy tál, benne két szem, vagy két *szemet virágzó* leveles ágacska. Ennek magyarázata az, hogy egyik legendája szerint megvakították.

Maga a Lúcia név a latin *lux* „fény szóból ered. Ő a vakok és szembetegek védőszentje.

Mikor élt?

.....
 .....

Hol élt?

.....
.....

Hogyan ábrázolják?.....

Szent Borbálát (dec. 4.) pogány apja, Dioscurus azért záratta toronyba, hogy kérők ne férközhessenek hozzá. A toronynak volt ugyan két ablaka, de Borbála apja távollétében rávette az építőket, hogy vágjanak a falba egy harmadikat is, apjának adott későbbi magyarázata szerint azért, mert a *Szentháromság* világosította meg a lelkét (jelképe a három ablakos torony vagy annak makettje). Ezen át becsempészett magához egy papot, aki megkeresztelte. Amikor ezt apja megtudta, a pappal együtt megszökött. Egy *sziklahasadékban* rejtőztek el, Dioscurus azonban rájuk talált, mert egy pásztor elárulta őket. (Ezért később úgy bűnhődött, hogy juhait *sáskákká* váltak.) Az apa megkorbácsolta a leányát, majd átadta a római hatóságoknak. Azok megkínózták, de nem tudták hitét megtörni. Végül is az elvetemült apa fejezte le saját kezűleg (meghalt 306). Az ő büntetése sem maradt el, szörnyette színhelyén *villám* sújtotta halálra.

Szent Borbálát ábrázolják a torony mellett pálmaággal, vagy kehellyel a kezében, esetleg karddal, utalva arra, hogy apja lefejezte őt. Tatabányán kultusza fontos szerepet játszik, hiszen ő a bányászok védőszentje.

Mikor élt?

.....
.....

Hol élt?

.....
.....

Hogyan ábrázolják?.....

Szent Flórián (május 4.) A mai Felső-Ausztria területén) született a III. század második felében.

Diocletianus császár uralkodása idején lépett be légiósként a római hadseregbe, ahol tehetsége, bátorsága révén gyorsan haladt előre a katonai pályán, rövidesen a Caecia erőd parancsnoka lett. A legenda szerint az erődben hatalmas tűzvész pusztított, amit Flórián - szinte kilátástalan helyzetből - megfékezett. Katonái, kiket a legszörnyűbb tűzhaláltól mentett meg, Flórián emberfeletti, isteni erejének tulajdonították.

A keresztényüldözés idején Flórián igazságérzete, emberségessége fellázadt a kegyetlenkedések ellen. Börtönben sínylődő 40 társa mellé állt, magát ő is kereszténynek vallva. Amikor megtagadta az áldozat bemutatását a római isteneknek, kegyetlenül megkorbácsolták, majd a császár parancsára 304. május 4-én kövel a nyakában az Enns folyóba vetették.

Kultusza Felső-Ausztriában, Tirolban, Bajorországban terjedt el, de nagy tiszteletnek örvend Lengyelországban - főként Krakkóban - s hazánkban is. Mert folyóban halt mártírhálált, a középkorban az árvizek elleni védszentként is tisztelték.

A tűzvések ellen védő Szent Flórián alakja a XV. század végén vált közismertté.

Katonaruhában, égő házzal ábrázolják, melyre dézsából vizet önt. A tűzoltók számára Flórián a tűzoltó munka lényegét testesíti meg: az állhatatosságot, becsületet, embertársaik megsegítését.

Mikor élt?

.....
.....

Hol élt?

.....
.....

Hogyan ábrázolják?.....

Nepomuki Szent János

*Pomuk, 1350. május 16. +Prága, 1393. május 16.

Közép-Európában sok hídon látható az a többnyire barokk kiképzésű szobor, amely egy papot ábrázol, mutatóujját ajkára téve, mintegy csendre intve magát és másokat. A hidak szentje s a gyónási titok vértanúja ő: Nepomuki János. Közép-Európa legismertebb szentjei közé tartozik.

A legenda elmondja, hogy Wolfflin János a kicsiny Pomuk (ma Napomuk) helységben született, Dél-Csehországban. Jogi tanulmányainak befejezése után -- annak ellenére, hogy szegény szülőktől származott - - gyorsan haladt fölfelé az egyházi ranglétrán. Mint egyházi méltóságot és jelentős szónokot egész Prága ismerte és szerette. IV. Vencel király felesége őt választotta gyóntatójául. A király kezdetben igazságos és jóakarátú uralkodó volt, de egy sikertelen mérgezési kísérlet után bizalmatlanná és agresszívvé vált. Meg akarta tudni, mit gyónt a felesége. Mivel azonban János nem volt hajlandó megmondani, megkínóztatta és a Moldva folyóba dobatta. Egy csodás fényjelenség jelezte a királynénak, hol keressék a holttestet. Egy másik változat szerint a Moldva leapadt annyira, hogy megtalálhassák. Halálának éve 1383. A prágai Szent Vid-székesegyházban temették el.

Kapcsolódás: Majki Remeteség, múzeumi fogl.

Mikor élt?

.....

Hol élt?

.....
.....

Hogyan ábrázolják?.....

Szent Miklós (december 6.) Miklós valószínűleg 270 és 286 között született Patara kisvárosban, Kis-Ázsiában. 19 éves volt, amikor nagybátyja (szintén Miklós myrai püspök) pappá szentelte. A szüleitől örökölt vagyont szétesztotta a szegények között.

Miklós felnőttkoráról elbeszéli a legenda, hogy amikor megtudta, hogy az egyik szomszéd nagy szegénysége miatt rabszolgának akarja adni három lányát, a következőképpen segített rajtuk: éjnek idején a nyitott ablakon át bedobott egy erszény pénzt, és így először a legidősebb, majd hasonló „égből jött” segítségek után a másik két lány is tisztességgel férjhez mehetett.

Égi jel hatására Myra városa megválasztotta püspökének. Miklós kiválóan teljesítette püspöki feladatait, s részt vett a niceai zsinaton is. Mikor pedig egy napon viharba került matrózok hívták segítségül, megjelent a hajón, kezébe ragadta a kormányt, és a szükséges manőver után -- lecsillapítván a vihart is -- biztonságban hagyta ott őket.

Megszámlálhatatlan azoknak a történeteknek a száma, amelyek a segíteni siető Miklósról szólnak, különösen gyermekek esetében. Mikor hosszú öregség után 343-ban vagy 350-ben meghalt, angyalok fogadták és vezették be a Paradicsomba.

A késő középkor óta Miklós püspököt a tizennégy segítő szent közé sorolják. Számtalan templom, társulat és foglalkozás patrónusa (tanulók, gyermekek, leányok, hajósok, foglyok, pékek, kereskedők, gyógyszerészek, jogászok).

Az ártatlan gyermekek napján, december hatodika előestéjén előadott püspökjátékból bontakozott ki a közismert Miklós-est: a gyermekek meglátogatása, kikérdezése és megjutalmazása.

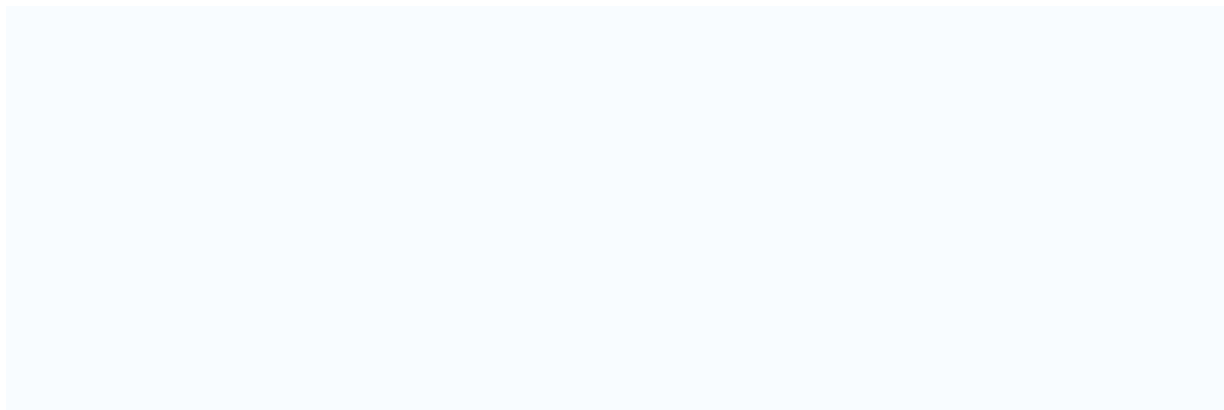
Mikor élt?

.....
.....

Hol élt?

.....
.....

Hogyan ábrázolják?.....

(Nagy) Szent Gergely pápa

Valószínűleg 540 körül született Rómában, patrícius családban. A jó hírű családban nagy hagyománya volt a kereszténységnek. Gyermekéveiről keveset tudunk, de Rómát ekkoriban felváltva ostromolták meg a gótok, bizánciak és longobárdok.

Az előkelő család igyekezett az ifjú *Gergelyt* megfelelő oktatásban részesíteni. Tanult nyelvtant, retorikát és dialektikát, ezen kívül jogot is hallgatott. Szeretett elmélyülni a Szentírás tanításaiban is, és gyakran hallgatta meg az egyházi szónoklatokat a városban. Elhatározta, hogy segíteni fog a római népen, és mint fiatal patríciust kinevezték Róma prefektusának. A pénzhéség hamarosan kiábrándította *Gergelyt* a prefektusi tisztségből, és elhatározta, hogy Isten szolgálatába áll.

574-ben lemondott hivataláról, és minden vagyonáról is. Palotájukat kolostorrá alakíttatta át, amelyet Szent András vezetése alá helyezett.

578-ban a pápa Rómába kérette, és Konstantinápolyba küldte, hogy a bizánci császártól kérjen katonai segítséget. A fényűző császári udvari életet nehezen viselte.

A konstantinápolyi legátusnak ezen felül nem volt semmi értelme, ugyanis Bizánc nem volt hajlandó katonai segítséget nyújtani Rómának.

585 végén hívta vissza a pápa Konstantinápolyból. *Gergely* örömmel tért vissza szülőföldjére, és újra Szent András kolostorába vonult vissza, ahol hamarosan a rend apátja lett. Irányítása alatt a kora középkor legnevesebb szerzetesrendjét alakította ki, amelynek több tagja később híres lett iniciálé festéséről vagy egyéb képességéről.

589-ben Itáliát páratlan árvíz sújtotta. A kiáradt Tiberis elsodort több házat még az egyházi gabonaraktárt is. A levonuló szörnyű árhullám után pestis tört ki Rómában. 590 februárjában a pápa is meghalt, utódjának *Gergelyt* nevezték ki. A halálos járvány ellen felhívta Róma népét egy hatalmas körmenetre, ahol mindenki imádkozott bűnei bocsánataért, és isteni könyörületért a pestis ellen. A legenda szerint a Hadrianus császár mauzóleuma előtt elhaladó körmenet látta Szent Mihály arkangyalt, amint kivont kardjával az épület tetején állt, mutatva, hogy a járványnak hamarosan vége lesz. Azóta nevezik Hadrianus halotti emlékművét *Angyalvárnak*.

Életének utolsó 14 évét töltötte a keresztény egyház vezetésével. Sokat betegeskedett, de ez nem gátolta meg a munkában, szinte sohasem látták pihenni.

Rómában a pápára hárultak a katonai vezetés kötelességei is. *Gergely* minden erejét latba vetve teremtette meg a nélkülözők napi betevőjét, de nemcsak testi épségükért, hanem lelki gondjaikért is felelősséget vállalt. Megpróbálta érthetően, egyszerűen elmagyarázni a *Biblia* szövegét, nemcsak misézett, tanított is.

A tudományok és művészetek iránti elkötelezettsége arra indította, hogy iskolákat alapítson, ezért is lett az iskolások védőszentje. Az ő nevéhez köti a hagyomány a Schola Cantorum, az énekes iskola létrejöttét. Az egyház ősi, egyszólamú énekét, a gregoriánt, a hagyomány neki tulajdonítja.

Gergely sok egyéb mellett nagyszerű gazdasági szakember is volt. A gazdaságok jó működtetése megnövelte az egyház gazdasági erejét, és hamarosan a pápai kincstár is felduzzadt. Pontosabban felduzzadt volna, ha *Gergely* nem osztja szét minden befolyt jövedelmét a szegények között.

Ismerve *Gergely* szerzetesi múltját, nem csoda, hogy az első szerzetes-pápa minden adódó alkalmat kihasználta arra, hogy a katolikus hitet terjessze.

A nagyszerű pápa 604. március 12-én meghalt.

Leggyakrabban teljes pápai öltözékben ábrázolták a tiarával és a kettős kereszttel. Rendszerint fehér galamb is megjelent *Gergely* közvetlen közelében. Ezt a legendát egyik íródeákja, Péter diakónus jegyezte fel az utókornak. Eszerint egyik nap, hirtelen fellebbent a függöny fehér fátyla, és egy fehér galamb szállt le *Gergely* fejére. Úgy tűnt, mintha a galamb tanácsot

mondott volna a pápának Mivel 604. március 12-én temették el Rómában, a 8. századtól kezdve ezen a napon ünnepelték.

Az iskolás gyermekek köszöntőinek, dramatikus játékaik külön időpontja Balázs-nap (február 3.) és Gergely-nap (március 12.). A XVII. század óta gyakran szólnak a feljegyzések a Gergely-járásról, balázsjárásról. A kettő közül a Gergely-járás szokása a régebbi és elterjedtebb, valaha egész Közép-Európában és Nyugat-Európában igen népszerű volt. E nap az iskola téli időszakának befejező napja volt, s egyben a mezőgazdasági munka egyik kezdő napjának is tekintették. Gergely pápát, az iskolák patrónusát püspöki ruhában személyesítették meg, az iskolások katonás rendben, néha lovon vonultak fel. Ezen a napon kirándulásokat is rendeztek.

lás gyermekek köszöntőinek, dramatikus játékaik külön időpontja Balázs-nap (február 3.) és Gergely-nap (március 12.). A XVII. század óta gyakran szólnak a feljegyzések a Gergely-járásról, balázsjárásról. A kettő közül a Gergely-járás szokása a régebbi és elterjedtebb, valaha egész Közép-Európában és Nyugat-Európában igen népszerű volt. E nap az iskola téli időszakának befejező napja volt, s egyben a mezőgazdasági munka egyik kezdő napjának is tekintették. Gergely pápát, az iskolák patrónusát püspöki ruhában személyesítették meg, az iskolások katonás rendben, néha lovon vonultak fel. Ezen a napon kirándulásokat is rendeztek

Feladatok Nagy Szent Gergely életének feldolgozásához

1. A szöveget csak akkor érted meg, ha a következő szavak jelentését megkeresed
- a Magyar értelmező kéziszótárban /ezt a Google-ba beírva le tudod tölteni az Internetről/, vagy
- az Idegen szavak és kifejezések szótárából.

Írd a Gergely-szótárba az alábbi szavak jelentését!

1. patrícius, 2. gótok, 3. Bizánc, 4. longobárd, 5. retorika, 6. dialektika, 7. prefektus, 8. kolostor, 9. legátus, 10. apát, 11. szerzetesrend, 12. iniciálé, 13. mauzóleum, 14. keresztény, 15. gregorián, 16. tiara, 17. diakónus

2. Párosítsd a szavak sorszámát a hozzá tartozó meghatározás betűjével!

- A Teljhatalmú megbízott az ókori Rómában, később a pápai követeket nevezték így.
- B Felügyelet felügyelőség, ügyészség.
- C Krisztuskövető.
- D Germán törzs, jelentése: „hosszúbárdosok”
- E Szerzetesek lakóhelye.
- F Szónoklattan.
- G Az ókori Róma magas rangú vezetői.
- H Férfi szerzetesrendeknél a kolostor vezetője.
- I A fejezetet bevezető nagy, díszes, betű.

A – ....., B – ....., C – ....., D – ....., E – .....,

F – ....., G – ....., H – ....., I – .....

3. A szöveg alapján válaszolj a kérdésekre!

a) Melyik történelmi korban élt Nagy Szent Gergely?

A középkorban.

b) Hány évet élt?

64

c) Hol született és élt élete nagyobb részében?

Rómában

d) Mit jelent a prefektus szó?

felügyelet, felügyelőség, ügyészség

e) Kiről nevezte el a palotájukból alapított kolostort?

Szent Andrásról.

f) Miért őt választották pápának?

Mert tanult, okos, mindig segíteni akaró ember volt.

g) Foglald össze munkásságának lényegét 5 pontban!

- **Kolostori iskolákat alapított.**
- **Összegyűjtötte, gyűjtötte az egyházi énekeket, amit később róla gregorián énekeknek neveztek.**
- **Mindig segített a bajba jutóknak.**
- **Jó gazdasági szakember volt.**
- **Terjesztette a katolikus hitet.**

4. Ki volt Péter diakónus?

Gergely pápa segítője, szolgája.

5. Mikor van Gergely névnap?

március 12-én

6. Hogyan ünnepelték ezt a napot régen az emberek? Milyen ezzel kapcsolatos néphagyományt ismersz?

Gergely-járás, iskolába hívták a gyerekeket.

3-4. óra

A mellékletben CD lemezen

5-6. óra

A foglalkozás címe: A második világháború utáni állami iskolák

Korosztály: 6. osztály

Időkeret: 2-szer 45 perc

A foglalkozás célja: az iskolarendszer fejlődésének megismertetése a porosz utas módszertől az alternatív pedagógiáig, a gyerekek helyzete az összehasonlítás tükrében.

A foglalkozás tartalma: az állami iskolarendszer történetének összevetése a Mák Rt. által működtetett iskolák történetével, helytörténeti ismeretek közvetítése az 1960-as évektől, a kor iskolatörténeti dokumentumainak és a gyermekek mozgalmi életének megismertetése, összehasonlítása a jelen korral.

A kompetenciafejlesztés fókuszai:

- személye: önszabályozási képességek, beszéd-nyelvi kifejező képesség
- kognitív: beszédértés, írás-reprodukálás, kombinatív képesség, rendszerező képesség
- szociális: együttműködés, verbális kommunikáció, szabálykövetés, szabályalkotás

A foglalkozás módszere: frontális- és csoport munka

Kapcsolódási pontok más órákhoz: Kis Vendel: A népiskolák

Óravázlat

I. Előkészítés

- A gyerekek megismerkednek a második világháború utáni állami iskolarendszerrel. A kort összehasonlítják a jelen iskolájával (előadás).
- A gyerekek megnézik a kor tankönyveit, és összehasonlítják azokat a népiskolák könyveivel (csoport munka).

II. Mozgalmi élet a z 1960-as években

1. A gyerekek megismerik az 1960-as évek gyermekeinek mozgalmi életét, jelképeit, külsőségeit (előadás).

2. A gyerekek megismerkednek a kor mozgalmi életének tárgyi emlékeivel (oklevelek, tagkönyvek, ifjúsági kiadványok, őrsi, raj, és csapatnaplók).Következtetéseket vonnak le belőlük a korra vonatkozóan (csoport munka).
3. A gyerekek megpróbálják kitalálni milyen törvényt kellett betartaniuk a kisdobosoknak és az úttörőknek, majd megnézik sikerült-e (csoport munka).
4. A gyerekek megismerkednek a kor mozgalmi életének ünnepeivel ,összehasonlítják azt a cserkész élet jellegzetességeivel –avatás, táborok stb. (csoport munka).
- 5.

III. Levezetés

A gyerekek megtanulnak úttörő nyakkendőt kötni, jelenteni (egyéni munka).

7-8. óra

Az óra adatai

A foglalkozás címe: A népiskolák

Korosztály: 6. osztály

Időkeret: 2-szer 45 perc

A foglalkozás célja: a népiskolák iskolatörténetének összevetése a Mák Rt iskola történetével, helytörténeti ismeretek közvetítése, a kor iskolatörténeti dokumentumainak megismertetése, a porosz utas módszer megismertetése, összehasonlítása az alternatív pedagógiai módszerekkel a gyerekek szempontjából.

A foglalkozás tartalma: a gyerekek megismerkednek a népiskolák célrendszerével, feladataival, megnézik a kor dokumentumait, összehasonlítják ezeket saját koruk iskolájával.

A kompetenciafejlesztés fókuszai:

- személyes: érzékelés, képzelet, spontaneitás, beszéd-nyelvi kifejező képesség
- kognitív: beszédértés, írás-reprodukálás, kombinatív képesség, rendszerező képesség
- szociális: együttműködés, verbális kommunikáció, szabálykövetés, szabályalkotás

A foglalkozás módszere: frontális- és csoport munka

Kapcsolódási pontok más órákhoz: Kovács Éva: Korhú óra a 20'-as évekből

Óravázlat

I. Előkészítés

1. A gyerekek megismerkednek az 1920-as évek népiskoláinak céljával, feladataival, létrejöttének okaival, tantárgyaival (előadás).
2. A gyerekek megnézik a kor tankönyveit, (földrajz, olvasás, írás, egészségtan, népismeret, történelem, háztartási ismeretek) és „nyomozójáték” formájában visszacsatolnak a kor iskolájának tipikus tulajdonságaira (csoport munka).

II. A Mák Rt. iskoláinak bemutatása

1. A gyerekek megismerik a Mák Rt. által működtetett elemi népiskolák jellegét, összehasonlítják a kor népiskoláival (előadás).
6. A gyerekek Mák Rt.-s iskolai szabályzatot hasonlítanak össze a saját iskolai szabályzatukkal (csoport munka).
7. A gyerekek megismerkednek a kor értékelési módjaival, annak formáival, és összehasonlítják azt saját iskolájuk szokásaival (csoport munka).

III. Levezetés

A gyerekek korhű füzetlap másolatán kipróbálják a mártogatós tollal való szépírást (egyéni munka).

4. Informatika órákon /folyamatosan/

Az informatika órákon folyamatos segítséget kapnak a tanulók a program feladatainak megoldásához. Azokat az ismereteket szerzik meg, amivel még nem rendelkeznek. Azok a tanulók, akik otthon nem rendelkeznek Internet hozzáféréssel, már meglévő ismereteik alapján önállóan is tudnak az iskolai számítógépeken keresni, ismereteket szerezni, tudásukat gyarapítani.

Feladataik

- Képek gyűjtése a Gergely-járásról, keresés a Google-ban
- Gregorián énekek keresése, hallgatása a YouTube-n.
- Klebelseberg Kunoról gyűjtés, nyomtatás
- A magyar értelmező kéziszótár letöltése, szavak jelentésének keresése, kiírása a Gergely-szótárba.
- Tablók készítése

Anyaggyűjtés a Gergely-járáshoz

1. Képek keresése a Gergely-járásról

Google Képek Gergely-járás

puszta.com/hun/hungary/cikk/gergeyl-nap

alkoss.freeblog.hu Gergely-járás

2. Zenék meghallgatása

YouTube Ghymes: Gergely-járás; Klebelsberg Kunó

YouTube Kodály Zoltán Gergelyjárás

3. A kódex és az iniciálé

A Google képeknél a *Ciszterci iniciálék* jók, de egyéb képcímek is kereshetők.

A kódex és az iniciálé fogalma

A Wikipédia

ÓRATERV

Tanítás helye:	Kertvárosi ÁMK Kölcsey Ferenc Általános Iskola Tatabánya
Tanítás ideje:	2010. 03. 03 és 2010. 03.10.
Osztály / tanulócsoport:	6. osztály
Tanít:	Boros Erzsébet
Témakör:	Rajzoló programok
Az előző óra anyaga:	Paint mestermunka elkészítése
A tanítási óra anyaga:	Gergely járási tablók készítése az eddig tanultak segítségével.
A következő óra anyaga:	Bemutatókészítés
Oktatási feladat:	Paint rajzoló program eszközeinek kihasználása, Internetes kereső használata. Gergely járás lényegének kiszűrése.
Nevelési feladat:	Ismerjék meg Gergely – járás hagyományát.
Képzési feladat:	Rajzolási érzékük fejlesztése.
Folyamatos ismétlés:	Paint program, Internetes keresők.
Órajelleg (óratípus):	Ismétlés, rögzítés.
Koncentráció:	Rajz, kézügyesség, történelem.
Szemléltető eszközök:	Számítógép, Internet, korábban elkészített tablók bemutatása.
Kellékek:	Számítógép, projektor, különböző tanlók.
Felhasznált irodalom:	Magyar néprajzi lexikon: http://mek.niif.hu/02100/02115/html/2-640.html Kislexikon: http://www.kislexikon.hu/gergelyjaras.html

ÓRATERV

LOGIKAI EGYSÉG	TANÁRI TEVÉKENYSÉG	TANULÓI TEVÉKENYSÉG	MÓDSZER, MUNKA-FORMA	DIDAKTIKA
<p>I. ELŐKÉSZÍTÉS, MOTIVÁCIÓ</p> <p>Rendtartó intézkedések</p> <p>Kapcsolatteremtés/ráhangelés</p> <p>Ismétlés / összefoglaló gyakorló feladat</p> <p><i>Átvezetés</i></p>	<p>Mindenki foglalja el a helyét, kapcsolja be a gépét, lépjen be a rendszerbe.</p> <p>Beszéljük meg, hogy mivel is foglalkoztunk a múlt órán!</p> <p>Mi is az a Paint? Hol található a címsor? Mi van a címsorban? Milyen eszközök találhatóak a szerszámkészletben? (Mindenki mondjon egyet!) Tudunk beilleszteni az Internetről letöltött képeket a rajzainkba? Csak azokat a színeket használhatjuk melyek a palettán találhatóak?</p> <p>Ezek ismeretében a mai és a jövő heti órán a Paint rajzolóprogrammal fogunk Gergely – járás napi tablót, plakátot készíteni, melyeket kirakunk majd a terem ajtajára, iskolában, hogy a többi évfolyam is megismerhesse ezt a szokást.</p>	<p>Jelentés, helyfoglalás</p> <p>A diákok válaszolnak a feltett kérdésekre. Elmondják, hogy miről is tanultunk az elmúlt órákon.</p> <p>Megnyitják a programot. Mindenki az éppen tárgyalt elemet megkeresi a képen, ráhelyezi az egerét, kipróbálja a működését.</p>	<p><i>Frontális osztálymunka. Beszélgetés.</i></p> <p><i>Frontális osztálymunka.</i></p> <p><i>Tanári közlés.</i></p> <p><i>Tanári bemutatás.</i></p> <p><i>Csoportmunka</i></p>	<p>Füzet</p>
<p>II. ÚJ ANYAG FELDOLGOZÁSA (vagy alkalmazó gyakorlás) Problémafelvetés</p> <p>Céltűzés</p> <p>Új anyag ismertetése</p> <p><i>Átvezetés</i></p> <p>Új anyag ismertetése</p> <p>Gyakorlás</p>	<p>Hogyan tudunk az Internet, Paint használatával Tablót készíteni. Mi az a tabló, plakát?</p> <p>Mindenki a saját szemszögéből mutassa be a Gergely-járási lényegét. Tudják mi az a tabló, plakát mi kell, hogy szerepeljen rajta.</p> <p>A feladat az, hogy készítsünk egy plakátot a Gergely-járási bemutatására.</p> <p>Ki tudja mi az a tabló, plakát mi szerepeljen rajta?</p>	<p>Válaszolnak a feltett kérdésre.</p> <p>Önállóan keresgélnek az Interneten, és önállóan készítik el a rajzokat, segítséget kérhetnek egymástól és a tanártól egyaránt.</p>	<p><i>Egyéni munka</i> <i>Csoportmunka</i></p> <p><i>Egyéni munka</i> <i>Csoportmunka</i></p>	<p>Ms Paint</p> <p>Teremben található plakátok</p>

Rögzítés	<p>Megbeszéljük, hogy az a jó ha sok kép, képfelirat és kevés szöveg szerepel, szerencsés, ha szép színes és figyelemfelkeltő egy tabló.</p> <p>Mindenki az Internetes kereső (Google) segítségével képet, leírásokat keres a –Gergely-naphoz fűződő hagyományról. Majd ezeket beillesztik a Paint rajzolóprogramba, és akkora segítségével plakátot készítenek.</p>	Rajzok mentése, majd folytatása.		
Hibaelemzés	<p>Egymást segítve, saját élményüket hozzáfűzve készülnek a plakátok, melyek a 2 óra végén nyomtatásra kerülnek és az iskola különböző helyein helyezünk majd el.</p>	Elhagyják a termet.		
<p>III. ÖSSZEFOGLALÁS (szintézis) Ismeretek rendszerezése és ismétlése Az óra értékelése és lezárása Rendtartó intézkedések</p>	<p>Miről is szól a Gergely – járás? Milyen eszközöket alkalmaztunk a plakát elkészítéséhez? Mindenki nagyon ügyesen dolgozott.</p> <p>Mindenki kilép a rendszerből, kikapcsolja a gépét, betolja a székét, elhagyja a termet.</p>			Ms Paint Internet

Tablók a *III. sz. mellékletben*

5. Rajz és vizuális kultúra /2 óra/

Tananyag: Iniciálé alkotása szabadon választható technikával /rajz, festés, montázs, egyéb kompozíciók/ Nagy Szent Gergely nevéhez, korához. Betűtervezés, kompozíció készítése.

Célok, feladatok: Kreatív alkotás létrehozása különböző anyagok felhasználásával. Betűk rajzolása, felhasználása meghatározott témájú kompozícióban.

Módszerek: egyéni-, csoportos- és frontális munka.

Anyagok, eszközök: Képek, színes újságok, latin nyelvű szövegmásolat színes és csipke szalagok, textilek, betűsablon, színes papírok, ceruzák, festék, ecset, ragasztó.

Előzetes ismeretek:

- Gergely pápa élete
- Kódexek: iniciálék
- A latin nyelv
- Antik betű: gót betű

Az óra menete

1. Ismétlés az előzetes ismeretek alapján:

- Az iniciálé fogalma
- Gergely pápa élete

2. Ismerkedés a felhasználható anyagokkal

Képek bemutatása: bizánci mozaikok: Theodora császárné és kísérete (532-547), és a Justinianus és Maximianus püspökök c. mozaik képe, /mellékletben/ iniciálék, képek Gergely pápáról.
/IV. sz. melléklet/

3. A kompozíció önálló terve és megalkotása

4. A munkák közös értékelése

Gyerek zsűri választása
Egymás munkáinak értékelése
A legsikeresebb alkotások kiállítása

2. óraváltozat

Tananyag: Iniciálé, címerpajzs készítése

Célok, feladatok: Vizuális megismerő és alkotóképesség fejlesztése. Problémafelismerő és megoldó képesség fejlesztése, kézügyesség fejlesztése. Helyes testtartásra nevelés, egymás munkájának megbecsülése, értékelése. Tiszta munkára nevelés.

Tanítási-tanulási módszerek: bemutatás, magyarázat, szemléltetés, beszélgetés, ellenőrzés, értékelés.

Óratípus: Munkáltató.

Tanulói tevékenység: Frontális és egyéni.

Arányérzékelés készsége, irányok, ízlésformálás, színhasználat. Kreativitás fejlesztése.

Szervezési feladatok: A munkához a padok elhelyezése. A szükséges anyagok, eszközök előkészítése (vízfesték, ecset, ecsetestál, törlőruha, színes ceruza, zsírkréta,).

Az óra menete:

Bevezetés

Motiváció – hangulati előkészítés

Zenehallgatás:

- Reneszánsz zenék meghallgatása

Célkitűzés

A mai órán iniciálét fogunk készíteni, mégpedig olyat, ami a keresztnévük kezdőbetűje.

Interaktív tábla alkalmazása:

Gótikus művészet

- Építészet – Mátyás templom

Notre Dame

Kölni dóm

Reims

Saint Chapella

- Szobrászat

- Festészet

- Gótika és a divat: férfiak, nők viselete, csúcsos fejdíszek

A festett könyv művészete

- kódex (iniciálék a Képes Krónikából)

Feladatok:

- Tk. 59. oldal Gótikus ábécé kiegészítése a betűkhöz illeszkedő stílussal.
- Nevük megtervezése a gótikus ábécé betűivel

A munka menete

- Tanulmányozd az iniciálék képeit, majd tervezz te is egy szép formájú, aprólékos iniciálét!

Mappa elejére iniciálé tervezése a keresztnévük kezdőbetűjével, vagy Nagy Szent G. nevére, az évszakknak megfelelő díszítéssel. Grafitceruzával a vázlat megrajzolása, majd szabadon választott technikával a rajz kitöltése.

Önálló munkavégzés.

Beszélgetés a **heraldikáról** (címertanról)

- címerábrázolás főbb részei
- leggyakoribb címerpajzsalakok
- címerpajzsok tagolási módjai- mesteralakok
- Magyar királyi címerek (szemléltetés projektossal)
- Régi magyar nemzetiségi és családi címerek

Feladat:

- Tervezz magadnak címert! A címerpajzs belső területét olyan formákkal töltsd ki, amelyek rád jellemzők, téged jelképeznek! Címerábrázolás főbb részeit rajzold meg!

Grafitceruzával a vázlat megrajzolása, majd szabadon választott technikával a rajz kitöltése.

Önálló munkavégzés.

Az óra befejezése

Először a tanulók értékelik társaik munkáját. Szempontok: kitöltés, tisztaság, színek használata, festés, színezés. Ezután tanári értékelés.

Képek a rajz órához: IV. sz. mellékletben

6. Technika és életvitel /4 óra/

Előzetes tevékenység: képek keresése az interneten korabeli kardokról, pásztorbotról

- 1. óra:** tervezés, rajzolás
- 2. óra:** az anyagok méretre darabolása
- 3. óra:** kardok elkészítése
- 4. óra:** pásztorbot felső részének elkészítése

1-2. óra

Tananyag: Fakardok készítése

Tervezés, műszaki rajz készítése, az igényeknek megfelelő anyagok kiválasztása.

Célok, feladatok: a szükségletnek megfelelő munkadarab megtervezése, szabadkézi vázlat rajzolása, pontos mérés és szerkesztés kivitelezése, baleseti források meghatározása, pontos darabolás.

A tanulás-tanítás módszerei: frontális, egyéni és csoportmunka

Óratípus: Új ismeretet elsajátító; készségfejlesztő óra

Eszközök: rajlap, vonalzó, mérőszalag, kemény és puha ceruza

Anyagok: Lécek, ragasztó

Az óra menete

A bemutatott képek alapján a kardok formájának megtervezése, szabadkézi vázlat megrajzolása. A vázlat alapján kicsinyített műszaki rajz elkészítése, méretezése.

Értékelés: a műszaki rajz pontossága, a méretezés esztétikai kivitelezése alapján

3-4. óra

Tananyag: A kardok befejezése, a papi botok szarvainak elkészítése

Tervrajz alapján a szükséges anyagok kiválasztása, mérés, darabolás, megmunkálás.

Baleseti források elemzése.

Szükséges anyagok, szerszámok, eszközök megismerése, használata.

Célok, feladatok: méretek bejelölése a faanyagon, pontosságra törekvés, esztétikus kialakítás

A tanulás-tanítás módszerei: frontális, egyéni és csoportmunka

Óratípus: Új ismeretet elsajátító; készségfejlesztő, óra

Eszközök: mérőszalag, ceruza, fűrész, gyalu, reszelő, favéső, ragasztó, pillanatszorító

Anyagok: Lécek, botok, hullámkarton, alufólia

Az óra menete: a fenyőléceken bejelöljük a hosszúsági és szélességi méreteket, majd kézi illesztő fűrészszel méretre daraboljuk. A kézvédő keresztléc rögzítéséhez átlapoló kötést és ragasztást alkalmazunk. A kard pengéjének profilját gyalulással és ráspollal alakítjuk ki. A felület finomítása csiszolópapírral történik.

A penge és kézvédő keresztléc pontos méretre alakítása és simítása után a feles átlapoló kötések helyét berajzoljuk, majd illesztő fűrészszel a bevágásokat elkészítjük. Összepróbálás és

7. Kézműves foglalkozás /4 óra/

1-2. óra

Huszárkalapok és süvegek készítése

3-4. óra

Molnár-pogácsa sütése

1-2. óra

A szereplő gyerekek maguk készítette papírcsákót és *huszárkalapot* viselnek a Gergely-járáson.

Az óra anyaga: huszárkalap, süvegek készítése

Felhasznált anyagok

- Színes kartonok, dipa
- Arany színű tükörtapéta
- Ragasztó

A kalpméretei:

magassága: 21,5 cm, szélessége: 14,5 cm, hosszúsága: 19,5 cm

1. Egy A1-es piros kartonból levágunk egy kb. 14,5 cm széles csíkot, aminek a magassága 21,5 cm. Ez lesz a kalap fej körüli része. Kb. 1 cm. széles peremet ráhagyva kivágjuk, majd összetűzzük. Az 1 cm-es ráhagyás sávjában kis bevágásokat készítünk, ezekből lesznek a ragasztófülek.

2. Egy kartonpapírra körberajzoljuk az összetűzött karton körvonalát, majd kb. 1 cm. széles peremet ráhagyva kivágjuk a kört. Ebből készül a kalap teteje.

3. Sablonból kivágjuk a kalap peremét, amin hagyunk kb 1 cm-es ráhagyást , a ráhagyás sávjában kis bevágásokat készítünk, ezekből lesznek a ragasztófülek.

4. A henger elejére ragasztjuk a peremet.

5. Aranyszínű matricával dekoráljuk.

2-3. óra

Az óra anyaga: Molnár-pogácsa sütése

A tanulók feladatai: A hozzávalók beszerzése, az anyagok összegyúrása, nyújtása, szaggatása, sütése, kóstolása

Cél: A Gergely-járók az általunk sült pogácsából kínálják az ovisokat és az első osztályosokat.

Recept:

Hozzávalók

- 70 dkg liszt
- 25 dkg sütőmargarin
- 3 evőkanál tejföl
- 3 evőkanál víz
- 3 kávéskanál 10%-os ecet
- 3 kávéskanál só
- 10 dkg reszelt sajt, lehet füstölt sajt is
- tojásfehérje

Elkészítés:

A hozzávalókat összegyúrjuk, kinyújtjuk, és apró méretűre szaggatjuk. A tetejét megkenjük tojásfehérjével, majd reszelt sajtot teszünk rá. Kivajazott tepsiben megsütjük. A megadott hozzávalókból legalább két nagy tepsi pogácsát tudunk sütni.

Kép az V. sz. mellékletben

8. Magyar - nem szakrendszerű óra /4óra/

1. óra: Szövegek, zenék gyűjtése a NET-ről /a Gergely-járásról és Nagy Szent Gergely életéről/, elolvasása, szövegértés, zenehallgatás

2-4. óra: Iskola az irodalomban, irodalmi szemelvények feldolgozása

Folyamatosan: A Gergely-szótár vezetése, ellenőrzése, értékelése

Gergely-járás: népszokás /részlet a Néprajzi lexikonból/

iskolás gyermekek Gergely-napi (márc. 12.) dramatikus jellegű, → [köszöntő](#), adománygyűjtő (→ [adománygyűjtés](#)), eredetileg többszereplős → [dramatikus játék](#). Országosan ismert volt, de élő gyakorlatát csak a Dunántúlról és palóc vidékekről gyűjtötték. – Az iskolás gyermekek csapatostul házról házra járva verbuválták az iskolába a gyerekeket. A katonai toborzás mintájára a szereplők gyakran különféle katonai rangokat viseltek, „szent Gergely vitézeinek” is nevezték őket. A püspököt is meg szokták személyesíteni. Sok helyütt leegyszerűsödött, s az egykori szereplők közösen énekeltek, csak megkülönböztető öltözkük maradt meg. Maszkjuk jellemző darabjai voltak a csúcsos papírsüveg és a fakard. A Gergely-járás több szövegből összetett énekének legjellegzetesebb darabja a „Szent Gergely doktornak, híres tanítónknak az ő napján”, „Régi szokás szerint, menjünk Isten szerint iskolába...” kezdetű ének volt. Ezenkívül az énekhez kapcsolódhatott a szereplők tréfás bemutatkozása, továbbá jókívánságmondókák és tréfás adomány kérés (pl. latinnal kevert szöveggel) stb. A szokás egyik célja éppen az adománygyűjtés volt a tanítónak; sok helyütt díjlevélben is biztosították számára. A természetbeni adományokból (lencse, bab, borsó, kolbász, szalonna, zsír, tojás) megvendégelte a köszöntőket. Az adományok gyűjtését Kosárhordónak, Nyársasnak nevezett szereplők végezték. – A szokás iskolai ünnepségben gyökerezik, amelyet IV. Gergely pápa rendelt el 830-ban I. Szent Gergely tiszteletére. Mo.-i ünneplésének kezdeteire nincsenek pontos adataink. Ács Mihály énekeskönyvében (Zöngedező mennyei kar... Lőcse, 1696) az említett ének szerepel. A tanítók egyéni leleményei is alakították a szokást (pl. Kecskemét Sámuel ref. kántortanítótól a Gömör megyei Simonyiból kéziratban fennmaradtak a tanítványaival 1817–26 között előadott változatok). – Rokonszokás a → [Balázs-járással](#). A kutatás mindkettőt szláv eredetűnek tartja, a Balázs-járás szokása azonban később közvetítődött hozzánk, s nagy hatást gyakorolt a már ismert Gergely-járásra. A Dunántúlról fennmaradt a szokás egyházi tiltása is 1756-ból, az „ocsmány énekek és bohócos ugrándozás” miatt. – *Irod.* Jeles Napok (A Magyar Népzene Tára, II., Bp., 1953); Dunántúli gyűjtés (gyűjtötte és szerk. Sebestyén Gyula, MNGy, VIII. Bp., 1906); Dömötör Tekla: Naptári ünnepek – népi színjátás (Bp., 1964); Papp József: Régi Gergelynapi játékok (Ethn., 1903);

Égető Melinda: Gergelyjárás ének és János napi köszöntő a XVIII. századból (Ethn., 1969).

Gergely-járás

A tavaszi jeles napok közül Gergely napja az első. A nap ünneplését IV. Gergely pápa rendelte el 830-ban I. (Nagy) Szent Gergely pápa (590-604) tiszteletére, és neves elődjét, iskolák alapítóját, a gregorián éneklés megteremtőjét az iskolák patrónusává tette. A Gergely-járás eredete a középkorra vezethető vissza, amikor a szegény tanulók az iskolák védőszentjének ünnepén kéregettek, mendikáltak. A diákok életének szükségszerű velejárója volt, hogy kéregetéssel teremtsék meg tanulásuk anyagi alapjait. A XVI. század második felében általános szokássá vált, hogy a tanulók nemcsak maguk, hanem tanítóik számára is gyűjtöttek adományt. A XVII. század közepétől az adománygyűjtés – amit sok esetben a tanító díjlevelében rögzítettek – az új tanulók iskolába hívogatásával bővült. A reformáció után alakuló protestáns iskolákban a tanulókat a tanítók toborozták, mert a kötelező iskolába járást csak a XIX. század végén vezették be.

A Gergely-járásban szereplők a katonai toborzás mintájára különféle rangokat viseltek és Szent György vitézeinek nevezték magukat. Ünnepléses öltözetük jellemző darabjai voltak a papírból készült csúcsos süveg, a katonacsákó szalagokkal és a fakard. Kosarat, nyársat, zsákot vittek magukkal az adományok számára. Verseket mondtak, amelyek az istenfélő életre buzdítottak; bemutatták az iskola életét, számot adtak a tanult ismeretekről, iskolába hívogattak és adományt gyűjtöttek. A Gergely-járás szövege többnyire öt elemből állott. Először az előjáró vitéz engedélyt kért a bebocsátásra: „Szent Gergely vitézei vagyunk. Társaink, kik künn vannak, engem bíztak meg, hogy engedelmet kérjek kegyelmetektől énekünk elmondására, hallgassanak meg kegyelmetek bennünket, hisz nemcsak az imádság, hanem az ének által is a Mindenható Isten dicséretetik.” Ezt követte egy hosszú ének, amelynek első versszaka így hangzott: Szent Gergely doktornak, / Híres tanítónknak / Az ő napján / Régi szokás szerint / Menjünk Isten szerint / Iskolába. Ezután a szereplők bemutatkoztak. Negyedik elem volt az adománykérő ének, végül búcsúzáskor áldást kértek a ház népére, és énekszóval köszönték meg az adományokat: Köszönjük ezerszer, / Százszor meg ezerszer / Ajándéktok / Áldja meg az Isten, / Szívünkben kívánjuk, / Szép házatok! // Az Isten áldása, / És szent áldomása / Házatokon / Maradjon mindvégig, / Világ végeztéig, / Jóságatokon!

Március 14.-én az ópusztaszeri emlékparkban szervezett esemény azt a kort idézi fel, amikor a tanévkezdés, tanévzárás egybe esett a Gergely nappal. Az emlékpark szabadtéri néprajzi múzeumának iskolájában a tanító várja a gyerekeket. A rendkívül hangulatos népszokás a kapott étek elfogyasztásával végeződik.

/alkoss.freeblog.hu/

Feladatlap

A Gergely-járás c. szövegekhez

- Mikor van a Gergely-járás?
- Kiről nevezték el?
- Nézz utána az Interneten és a könyvtárban, ki volt Nagy Szent Gergely! *VI. sz. mell.*
- Mikortól ünnepeljük Magyarországon?
- Mikor íródott A Zöngedező mennyei kar /énekgyűjtemény/, amiben először említik?
- Miért tiltotta be az egyház?
- Kik a szereplői a dramatikus játéknak?
- Mi volt a menete a Gergely-járásnak?
- Keresd meg az Interneten a Gergely-járás énekének szövegét! Írd le!
- Írd le a következő szavak jelentését:

verbuvál:

toborzó:

patrónus:

mendikálás:

protestáns:

Rajzold le a vitézek sapkáját!

2-4. óra: Iskola az irodalomban

Irodalmi szemelvények feldolgozása /házi olvasmányként olvassák el a gyerekek/
A szemelvények a VI. sz. mellékletben olvashatók

Feladatok a szemelvények feldolgozásához

Feladatok az irodalmi szemelvényekhez /a részlet választható/

1. Olvassátok el otthon a novellát, regényrészletet!
2. Mikor játszódhat a történet? Jelöljétek be az időszalagotokon a cím beírásával!
3. Milyen lehetett abban a korban az iskola? Keresettek képet róla az Interneten!
Nyomtassátok ki!
4. Alakítsanak csoportot az azonos szemelvényt olvasók!

Csoportban:

5. Mutassátok be a képeket!
6. Rajzoljátok le a főszereplőjét!
7. Ki vagyok én? Mutatkozz be az osztály előtt, úgy, hogy mielőbb kitalálják, melyik szereplő vagy!
8. Játsszatok el egy részletet a szemelvényből!
9. Milyen volt akkor egy tanítási óra? Játsszatok el egy számtan órát abból a korból!
10. Írjátok a Gergely-szótárba az ismeretlen szavak jelentését!
11. Értékeljétek egymás produkcióit!

Minta a Gergely-szótár vezetéséhez

A **Gergely-szótár** tartalmazza a program során megismert új szavakat, fogalmakat. Ellenőrzése, értékelése az adott órákon és a magyarázóórákon történik.

„Servus servorum Dei”: „Isten szolgáinak szolgálója”

apokrisziár: A pápa követe és állandó képviselője a császári udvarban.

ceremónia: formáság, illendőség, körülményesség, szertartás, szokás, ünnepély

demokratizmus: Az az elv, hogy a közélet minden területén érvényt kell szerezni a közemberek beleszólási és ellenőrzési jogának.

diakonus: szerep segédje

dialógus: párbeszéd

didaktika: az oktatás tudománya, oktatáselmélet

enciklopédia: Az összes ismeretet tárgykörök és tudományágak szerint rendszerező, átfogó kézikönyv. A lexikontól abban különbözik, hogy nem betűrendet követ.

filozófia: bölcsélet, életfelfogás

gregorián: a katolikus egyház hagyományos liturgikus éneke

karitatív: „kedves”, jótékonykodó, adományokat szegényeknek ingyen osztó

katolikus: A keresztény vallás nyugati ága, amely a görög-keleti vallástól hosszabb vizzályok után 1054-ben szakadt el véglegesen. Feje Róma püspöke, a pápa. Szertartásainak nyelve a latin, bár a legutóbbi időkben a liturgia jórészt nemzeti nyelvű lett. A papi hierarchia különféle rangjai, címe: bíboros, pátriárka, érsek, prímás, püspök, prépost, esperes, kanonok, apát, perjel, gvárdián, plébános, káplán. Hét szentséget ismer: keresztség, bérmálás, miseáldozat (vagy oltáriszentség), -gyónás, utolsó kenet, papi rend, házasság. Nagyszámú szerzetesrend tartozik hozzá. Legtöbb híve Nyugat- és Dél-Európában, valamint Latin-Amerikában él. A tulajdonképpeni vagy római katolikus egyházzal lazábban függ össze az örmény katolikus és görög-katolikus. Utóbbi a görög-keleti egyházból tért vissza.

legenda: Csodás elemekkel átszótt történet.

liturgia: Egyházi szertartás, a szertartások összessége, istentiszteleti rend. Többnyire a keresztény szertartásokra alkalmazzuk **liturgikus:** „nyilvános ténykedés”; szertartásos, a szertartásokkal kapcsolatos. "liturgikus öltözet, **liturgikus szöveg, -ének"**.

ostábla: ősi taktikai szerencsejáték

protestáns: a katolikus egyháztól elszakadt

reform: újítás, átalakítás, hitmegújítás

szerpap: protestáns egyházakban a hitszónok segédje

szerzetes: Szigorú alapszabályok (regula) alapján szervezett vallásos közösségek a katolikus és görögkeleti egyházakban. Tagjaik szerzetes papok, illetve apácák és laikus testvérek, nővérek. Közös életük színhelye a rendház vagy zárda, idegen szóval kolostor, klostrom vagy monostor. Egy-egy rendház elöljárója perjel, apát vagy gvárdián, zárdáké a főnöknő, régiesen fejedelemasszony. Jellegük szerint vannak munkálkodó, tanító, betegápoló, kolduló, vezeklő és szemlélődő rendek. A legfontosabb katolikus szerzetesrendek a bencések, ferencesek, jezsuiták;

trubadúr: középkori költő, vándor énekmondó

verbunkos: „toborzó”, a toborzók járták ezt a táncot nyalka egyenruhában, kedvcsinálónak

verbuvál: katonát toboroz

világi: nem egyházi

zsolozsma: „szolgálat”, a katolikus szerzeteseknek a nap bizonyos óráira előírt közös imádsága. A zsolozsmák (részben naponként változó) szövegeit a breviárium nevű imakönyv tartalmazza.

Az órákhoz kapcsolódó szemelvények a *VI. sz. mellékletben*.

Gergely-járás programja

2010. március 12.

- 9 óra:** - Monos Martin: zongorázik /Bach/
- Simon Péter atya megnyitója
- Beszéd
- Barka és pogácsa megszentelése
- ½ 10:** - Iskolába hívó a Bakonyi úti Óvodában /Gergely-járás/
- 10 óra:** - Átöltözés, szerepcsere az iskolában
- ¼ 11:** - Elsőseink iskolába hívása /Gergely-járás/
4 helyen gyülekeznek a gyerekek, az iskola közelében.
- ½ 12:** - A Gergely-járás befejezése
- ½ 12-1:** - A rántotta elkészítése, lakoma, ünnep!
- 1-2:** - A délelőtt készült képeket megnézzük, beszélgetünk.

Tanórán kívüli előkészítő munka

Dráma foglalkozások

Az iskolai könyvtárban /folyamatos/

- Gyűjtések a középkorról, Tatabánya múltjáról, a tananyaghoz kapcsolódó, megadott forrásokból.
- Lovagkori történetek: Artúr király legendája, Trisztán és Izolda... stb, a lovagok élete.

Múzeumi foglalkozások

- Gergely nap előtt veszünk részt a tatabányai Szabadtéri Bányászati Múzeumban és annak iskolamúzeumában szervezett foglalkozáson, ahol ismerkedünk a bányászok, és a 20-as években tanuló iskolások életével.
- Ellátogatunk a Majki Remeteségbe.

Otthoni feladatok /folyamatos/

- Anyaggyűjtés: régi tanszerek, képek, az ismerősök és a család körében, valamint az Internetről.
- Riportkészítés a régi iskoláról.

Tanórán kívüli foglalkozások vázlata

Dráma foglalkozások

Projekt neve	Gergely-járás (Készítette: Kovács Éva)	
Projekt célja	A diákok által szerveződött formában a néphagyomány megismerése, felidézése, előadása.	
A projekt pedagógiai célja	A diákok képesek legyenek csoportban együttműködve ismereteket szerezni. Ismerjék és szeressék a magyar néphagyományokat, fejlődjön magyarságtudatuk és erősödjön hazaszeretetük. A projekt kivitelezése közben kompetencia – fejlesztés is folyik, amelyben a felsorolt kompetenciák, kompetencia területek fejlődnek a diákokban.	
A probléma felvetésének lehetőségei	☐ A gyerekek felelevenítik a néphagyományt, megismertetik azt szűkebb és tágabb környezetükkel. ☐ Az osztály megmutathatja, milyen felkészültek a dráma módszerében. ☐ Szerepelhetnek, valamit közösen létrehozhatnak, alkothatnak. ☐ A más osztályokban és óvodában lévő testvérek előtt megmutathatják, mit tudnak, büszkék lehetnek rájuk. ☐ Közösségi élményeket szerezhetnek („Mi gyűjtünk gyerekeket a mi iskolánkba”).	
Fejlesztett kompetenciák	☐ Együttműködés, csoportmunka ☐ Kompromisszumkésztség ☐ Döntéshozatal ☐ Problémamegoldás ☐ Helyzetelemzés ☐ Megfelelő viselkedés ☐ Kapcsolattartás ☐ Dinamizmus: rugalmasság ☐ Kreativitás ☐ Szövegalkotás ☐ Pozitív attitűd ☐ Önállóság	Kulcskompetenciák: ☐ Hatékony, önálló tanulás ☐ Szociális és állampolgári ☐ Kezdeményező – képesség és vállalkozói ☐ Esztétikai – művészeti tudatosság és kifejezőképesség ☐ Anyanyelvi kommunikáció
Célcsoport	6. osztályos tanulók	
Erőforrások	Személyi: 30 diák, 5 fő segítő pedagógus. Tárgyi: számítógép, internet, könyvtár, terem, udvar, bútorok, irodaszerek, furulyák, különféle ritmushangszerek, jelmezek.	

Időtartam	2010. február 3.- március 12.-ig	
Kapcsolódó tárgyak	Magyar nyelv és irodalom, rajz és vizuális kultúra, ének, technika, történelem, etika, néprajz.	
Projekt folyamat	Nevelési célok	Tantervi cél
<p>TERVEZÉS, MEGVALÓSÍTÁS</p> <p>I. Alkalm: 2x2 óra csoportbontással (2010. február 3. és 6.)</p> <p>Első óra A Gergely járás szokásának előkészítése. - Jó vagy rossz dolog, hogy kötelező iskolába járni? 1. „Nekem a kötelező szóról a ..... jut az eszembe” A gyerekek sorjában elmondják, mit jelent nekik ez a szó és miért. (beszélgetés) 2. „Szerencse, hogy kötelező” „Kár, hogy kötelező” - jelenetek tervezése és előadása. A gyerekek csoportokban jeleneteket alkotnak az adott címekekkel, megnézi egymásét, és értékeli azt. (dráma) 3. „Munkanélküli vagyok” – plakátok tervezése. A gyerekek csoportokban plakátokat készítenek az adott címmel, általuk meghatározott céllal, megnézik egymásét és értékeli azt. (kooperatív) 4. – Lennél e szívesen munkanélküli? Miért? Esetleg gazdag munkanélküli? A gyerekek érveket sorakoztatnak fel saját véleményük alátámasztására, vitatkozhatnak. (beszélgetés)</p> <p>Második óra: A Gergely járás szokásának ismertetése. 1. A tanár ismerteti a népszokás helyét, idejét, célját, megvalósulásának módját. (beszélgetés) 2. Jelenet variációk - Elmentek a Gergely járók ... mi történik utána a családban? A gyerekek csoportokban eljátsszák az általuk elképzelt jeleneteket, megnézik egymás történeteit, és véleményt mondanak. (dráma) 3. – Te az a gyerek vagy, akit nem engedtek ..... akit elengedtek a szülei iskolába. A gyerekek elképzelik, mit éreznének egyik vagy másik helyzetben, és hangosan elmondják, mit gondolnak erről. (dráma) 4. – Hány gyerek jár a ti mostani iskolátokba? Számít-e, hogy mennyien? Miért? A gyerekek saját célokat tűznek ki maguk elé, amiért nekik érdemes megtanulni a Gergely járást. (beszélgetés)</p>	☐ Motiváció ☐ Kommunikáció, kifejezőkészség ☐ Kreativitás ☐ Társas együttműködés képessége ☐ Szövegalkotás képessége ☐ Lényegkiemelő képesség ☐ Együttgondolkodás képessége ☐ Összefüggések felismerésének képessége ☐ Tervezési képesség	☐ Magyar nyelv és irodalom: szövegalkotás, beszéd ☐ Kommunikáció: beszédtechnika ☐ Önismeret: csapatmunka ☐ Etika: vitakészség

<p>II. Alkalom 2x2 óra csoportbontással (2010. február 10. és 12.) A Gergely járás szövegeinek megismerése. Szerepvállalás, szereposztás. Olvasópróba. Az énekek megtanulása.</p>	☐ Motiváció fenntartása ☐ Lényegkiemelő képesség ☐ Kommunikáció, kifejezőkészség ☐ Együttműködés ☐ Koncentráció ☐ Szervezési készség ☐ Kreativitás ☐ Önbizalom	☐ Magyar nyelv és irodalom: szövegalkotás, beszéd ☐ Önismeret: etikus viselkedés, tolerancia, pontos, megbízható munkavégzés, viselkedési szabályok ☐ Etika: türelem, vitakészség
<p>III. Alkalom 2x2 óra csoportbontással (2010. február 17. és 19.) A Gergely járás előadásának megszerkesztése, gyakorlása. Színpadi mozgások rögzítése. A kellékek használata. A közreműködők (furulyások) szerepének beillesztése a produkcióba.</p>	☐ Motiváció fenntartása ☐ Önbizalom ☐ Sikerélmény, kudarcélmény kezelése ☐ Koncentráció ☐ Kommunikáció ☐ Együttműködés ☐ Előadó készségfejlesztés e	☐ Magyar nyelv és irodalom: szövegalkotás, beszéd ☐ Önismeret: etikus viselkedés, tolerancia, pontos, megbízható munkavégzés, viselkedési szabályok ☐ Etika: türelem, vitakészség ☐ Ének: helyes ritmusértékek, hangok megfelelő magassága, furulyán való tiszta játék
<p>IV. Alkalom 2x2 óra csoportbontással (2010. február 24. és 26.) Az előadás főpróbája az első és a második szereposztással, kellékekkel, közreműködőkkel együtt.</p>	☐ Motiváció fenntartása ☐ Együttműködés: csapatmunka ☐ Kommunikációs kifejező készség ☐ Előadói készség fejlesztése ☐ Koncentráció ☐ Sikerélmény,	☐ Magyar nyelv és irodalom: szövegalkotás, beszéd ☐ Önismeret: etikus viselkedés, tolerancia, pontos, megbízható

	<p>kudarcélmény kezelése</p> <p>☐ Technikai eszközhasználat</p>	<p>munkavégzés, viselkedési szabályok</p> <p>☐ Etika: türelem, vitakészség</p> <p>☐ Ének: helyes ritmusértékek, hangok megfelelő magassága, furulyán való tiszta játék</p> <p>☐ Rajz és vizuális kultúra: térlátás, eszközök helyes használata.</p>
<p>V. Alkalmom 2010. március 12. egész nap Gergely járás Az osztály előadja a „műsort” az előre megbeszélte helyeken.</p>	<p>☐ Motiváció fenntartása</p> <p>☐ Együttműködés: csapatmunka</p> <p>☐ Technikai eszközhasználat</p> <p>☐ Kommunikációs kifejező készség</p> <p>☐ Előadói készség fejlesztése</p> <p>☐ Sikerélmény és kudarcélmény kezelése</p>	<p>☐ Rajz és vizuális kultúra: térlátás, eszközök helyes használata</p> <p>☐ Önismeret: etikus viselkedés, tolerancia, pontos koncentrált, megbízható munkavégzés, viselkedési szabályok</p> <p>☐ Magyar nyelv és irodalom: beszéd</p>

Gergely járás

„A tavaszi jeles napok közül *Gergely napja* az első. A nap ünneplését IV. Gergely pápa rendelte el 830-ban I. (Nagy) Szent Gergely pápa (590-604) tiszteletére, és neves elődjét, iskolák alapítóját, a gregorián éneklés megteremtőjét az iskolák patrónusává tette. A II. Vatikáni Zsinat óta az Egyház szeptember 3-án emlékezik meg Nagy Szent Gergely pápáról, Gergely napi népszokásaink azonban március 12.-hez fűződnek.

A *Gergely járás* eredete a középkorra vezethető vissza, amikor a szegény tanulók az iskolák védőszentjének ünnepén kéregettek, mendikáltak. A diákok életének szükségszerű velejárója volt, hogy kéregetéssel teremtsék meg tanulásuk anyagi alapjait. A XVI. század második felében általános szokássá vált, hogy a tanulók nemcsak maguk, hanem tanítóik számára is gyűjtöttek adományt. A XVII. század közepétől az adománygyűjtés – amit sok esetben a tanító díjlevelében rögzítettek – az új tanulók iskolába hívogatásával bővült.

A reformáció után alakuló protestáns iskolákban a tanulókat a tanítók toborozták, mert a kötelező iskolába járást csak a XIX. század végén vezették be.

A Gergely járásban szereplők a katonai toborzás mintájára különféle rangokat viseltek és *Szent György vitézeinek* nevezték magukat. Ünnepléses öltözetük jellemző darabjai voltak a papírból készült csúcsos süveg, a katonacsákó szalagokkal és a fakard. Kosarat, nyársat, zsákot vittek magukkal az adományok számára. Verseket mondtak, amelyek az istenfélő életre buzdítottak; bemutatták az iskola életét, számot adtak a tanult ismeretekről, iskolába hívogattak és adományt gyűjtöttek.

A Gergely járás szövege többnyire öt elemből állott.

Először az *előjáró* vitéz engedélyt kért a bebocsátásra: „Szent Gergely vitézei vagyunk. Társaink, kik künn vannak, engem bíztak meg, hogy engedelmet kérjek kegyelmeitektől énekünk elmondására, hallgassanak meg kegyelmeitek bennünket, hisz nemcsak az imádság, hanem az ének által is a Mindenható Isten dicsértetik.”

Ezt követte egy hosszú ének, amelynek első versszaka így hangzott:

Szent Gergely doktornak, / Híres tanítónknak / Az ő napján / Régi szokás szerint / Menjünk Isten szerint / Iskolába.

Ezután a szereplők bemutatkoztak.

Negyedik elem volt az adománykérő ének,

Végül búcsúzáskor áldást kértek a ház népére, és énekszóval köszönték meg az adományokat: Köszönjük ezerszer, / Százszor meg ezerszer / Ajándéktok / Áldja meg az Isten, / SzívüNKből kívánjuk, / Szép házatok! // Az Isten áldása, / És szent áldomása / Házatokon / Maradjon mindvégig, / Világ végeztéig, / Jószágokon!”

FORRÁSOK:

Tátrai Zsuzsanna – Karácsony Molnár Erika: Jeles napok, ünnepi szokások. Planétás Kiadó, 1997.
Bálint Sándor: A parasztélet rendje. In: A magyar nép., Singer és Wolfner, 1943.

Gergely-járás szövegkönyv

Szereplők:

- Gergely pápa
- Első pap
- Második pap
- „Kisdiák
- „Nagydiák”
- Zászlós
- Elöljáró vitéz
- Kosaras diák
- Nyársas diák

Az előljáró vitéz engedélyt kér a bebocsátásra

- Szent Gergely vitézei vagyunk. Társaink, kik künn vannak, engem bíztak meg, hogy engedelmet kérjek kegyelmetektől énekünk elmondására, hallgassanak meg kegyelmetek bennünket, hisz nemcsak imádság, hanem ének által is a Mindenható Isten dicséértetik.

Gergely pápa

Pápai trónusból ím szólok hozzátok:
Ez az én seregem, melyet most itt láttok,
Hanem annak száma szaporításáért.
Szaporítsátok hát kedves fiatokkal,
Adjátok kezinkbe szép ajándékokkal,
Hogy az iskolába előre mehessen,
Sok szép ifjakkal Istent dicsérhessen,
Apjának, anyjának öröme lehessen,
Minden kor őbenne!

Első pap

Hallod-e te Pista, hallgass a szavamra,
Fogd fel a könyvedet, tedd a tarisznyába,
Itt lesz csak jó helyed, tanulsz becsületet,
Majd meglásd, jó apád és jó anyád szeret!

Második pap

Csúnya az a szoba, mely nincs kimeszelve
Csúnya az a fiú, ki nincs kiművelve!
Csapj fel tehát hozzánk, pajtás, kisdiáknak,
Benned öröme lesz apádnak, anyádnak.

„Nagydiák”

Ha pedig szereted a molnár-pogácsát
Köztünk effélének nem látod szűk voltál,
Ámbátor könnyes szemmel kóstolod a savát
Mert nem vajjal gyúrták enne a tésztáját.

2. Ének /*mindenki*/

Szent Gergely doktornak,
Híres tanítónknak
Az ő napján
Régi szokás szerint
Menjünk Isten szerint
Iskolába.

Lám, a madarak is,
Hogy szaporodjanak,
Mind eljönnek,
A szép kikeletkor,
Sok szép énekszóval
Zengedeznek.

Jertek el hát velünk,
Mert értetek jöttünk
Jó gyermekek!
Menjünk iskolába,
Istennek házába
Tanulásra!

Nem jó tudatlanul,
Felnőni parasztul
Ez világban,
Mert úgy emberségre,
Nem juthatsz tisztségre

Ily helyen királyok,
Úrfiak, császárok
Taníttatnak.
A szegény árvák is,
Elhagyott fiak is
Oktattatnak.

Ott kell megtanulni,
Miképp kell szolgálni
Az Istennek.
Hittel szeretettel,
Kegyes szent étellel,
Felségének

Hogyha nem adhattok
Ti nekünk diákokat
Házatokból,
Papírosra való
Adományt adjatok
Javatokból.

Szereplők bemutatkozása

„Kisdiák”

Én ezer sereg közt a legkisebb vagyok,
Mégis a tudományt követni kész vagyok,
Vannak nálamnál nagyobbak,
Beszéljenek jobbat, ha tudnak.

Zászlós

Iskolában a gyöngyélet,
Oda e szép zászló vezet,
Aki nem jön velünk,
Mebánja, de majd késő lesz!

Adománykérés

Gergely pápa:

Tudtok-e fiaim verseket mondani?

Elsősök:

Tudunk hát, tudunk! /*elmondják a verseiket*/

Gergely pápa:

Akkor hát mondjatok, avaszköszöntőket!

Elsősök: /*Elmondják verseiket*/

Mindenki

Adjatok szalonnát,
Omne dignum leverendum laude,
Hadd csináljunk rántottát,
Tótusz kápusz demizérum fórum domine.

Adjatok kolbászt,
Omne dignum leverendum laude,
Hadd fonjunk be pallást,
Tótusz kápusz demizérum fórum domine.

Adjatok kakast,
Omne dignum leverendum laude,
Hadd kaparjon két garast,
Tótusz kápusz demizérum fórum domine.

Adjatok lúdat,
Omne dignum leverendum laude,
Hadd mutasson diákoknak iskolába utat,
Tótusz kápusz demizérum fórum domine.

Adjatok gyerecskét,
Omne dignum leverendum laude,
Hadd tanuljon könyvecskét,
Tótusz kápusz demizérum fórum domine.

Adjatok leánykát,
Omne dignum leverendum laude,
Hadd söpörje iskolát,
Tótusz kápusz demizérum fórum domine.
Adjatok menyecskét,
Omne dignum leverendum laude,
Hadd főzzön jó leveskét,
Tótusz kápusz demizérum fórum domine.

Kosaras, nyársas diákok:

Kérjük asszonyunkat, adjon vagy két tojást!
Kérem a tarkát, tojjon helyébe mást!
A fekete, sárga, fehér és a suta
Tojjanak sokakat minden Gergely napra!

Első pap

Ezek után gazdánk szépen megkövetünk,
Ha valami vétek származtatik tőlünk,
Megengedj minékünk, igen szépen kérünk!
Ezzel tovább lépünk!

Gergely pápa

Megköszönöm, gazdánk e szép ajándékot,
De még jobban azt, ha diákot is adok!
Készülj föl seregem, tekints e zászlóra,
Figyelmesen hallgass a kimondott szóra:

Elköszönés

Mindenki

Köszönjük ezerszer,
Százszor meg ezerszer
Ajándéktok.
Áldja meg az Isten,
Szívükből kívánjuk,
Szép házatok!

Az Isten áldása,
És szent áldomása
Házatokon
Maradjon mindvégig,
Jószágtokon!

Múzeumi foglalkozások

1. foglalkozás

A foglalkozás címe: "Értékeim"

A foglalkozás helyszíne: Majk Kamalduli Remeteség

Korosztály: 6. osztály

Időkeret: 90 perc

A foglalkozás célja: az érték fogalmának kialakítása, időtálló értékek megismerése

A foglalkozás tartalma: a gyerekek a drámapedagógus vezetésével drámajáték formájában „értékvásáron” vesznek részt, ahol pénzért nem kapható értékek árverése történik

A kompetencia fejlesztés fókuszai:

-személyes: önértékelés, önbizalom

-kognitív: Beszéd, írás, kombinatív képesség, logikai képesség

-szociális: szabálykövetés, versengési képesség, kapcsolatkezelési képesség

A foglalkozás módszere: dráma

Kapcsolódási pontok más órákhoz: A. Pál Gabriella: A kolostori nevelés

Vázlat

I. Előkészítés

A gyerekek megismerkednek a kamalduli szerzetesek életmódjával és az ezzel kapcsolatos értékekkel fogalmi szinten. (10 perc)

II. Drámajáték: „Értékvásár”

1. A gyerekek közös megegyezéssel értéklistát készítenek olyan értékekről, amelyeket nem lehet megvásárolni (becsület, egészség, szeretet stb.)
2. A gyerekek önállóan kijelölnék a közös értéklistán 3 általuk kiválasztott értéket fontossági sorrendben.
3. Minden gyereknek azonos egységnyi fizetőeszköze van.
A közös listán szereplő értékeket sorban egymás után a drámatanár árverésre bocsájtja. A gyerekek licit útján szerezhetik meg a szóban forgó értékeket.
4. A játék végén minden gyerek összehasonlítja a saját maga által megírt fontossági sorrendjét a licit során valóban megszerzett értékeivel és önbírálatot mond.
5. A gyerekek levonják a játék közös tapasztalatait. (50 perc)

III. Levezetés

A gyerekek kézműves foglalkozáson illatszákot kötnek gyógynövényekből

Március 12-én, Gergely napján, *Gergely-járás*: elsőseink otthonának végigjárása, a kicsik iskolába hívása.

2. foglalkozás

A foglalkozás címe: Tárlatvezetés a Majki Kamalduli Remeteségben

Korosztály: 6. osztály

Időkeret: 90 perc

A foglalkozás célja: a fogadalom fogalmának kialakítása

A foglalkozás tartalma: a gyerekek meglátogatják a Kamalduli Remeteséget, megnézik a cellaházakat és a kolostort

A kompetencia fejlesztés fókuszai:

- személyes: önszabályozási képességek, önirányítás, önellenőrzés
- kognitív: beszédértés, gondolkodási kompetencia, tudásszerző kompetencia
- szociális: tolerancia, szabálykövetés, értékek képviselése

A foglalkozás módszere: előadás

Kapcsolódási pontok más órákhoz: Kovács Éva „Értékeim”

A foglalkozás adatai

A foglalkozás címe: Tárlatvezetés a TMJV Tatabányai Múzeum Szabadtéri Ipari Skanzenjében

Korosztály: 6. osztály

Időkeret: 2-szer 90 perc

A foglalkozás célja: a skanzen kiállítóhelyeinek meglátogatása, a bányászok életmódját idéző tárgyi anyag megismerése.

A foglalkozás tartalma: a gyerekek meglátogatják a skanzent, szakszerű tárlatvezetésen vesznek részt.

A kompetencia fejlesztés fókuszai:

- személyes: önszabályozási képességek, önirányítás, önellenőrzés
- kognitív: beszédértés, gondolkodás, tudásszerző képesség
- szociális: tolerancia, szabálykövetés, értékek képviselése

Tárlatvezetés

Útvonal: Torony-Cellaház-Kolostor-Levendula bolt-Angol park

3. foglalkozás

A foglalkozás címe: Tárlatvezetés a TMJV Tatabányai Múzeum Szabadtéri Ipari Skanzenjében

Korosztály: 6. osztály

Időkeret: 2-szer 90 perc

A foglalkozás célja: a skanzen kiállítóhelyeinek meglátogatása, a bányászok életmódját idéző tárgyi anyag megismerése.

A foglalkozás tartalma: a gyerekek meglátogatják a skanzent, szakszerű tárlatvezetésen vesznek részt.

A kompetencia fejlesztés fókuszai:

- személyes: önszabályozási képességek, önirányítás, önellenőrzés

-kognitív: beszédértés, gondolkodás, tudásszerző képesség
-szociális: tolerancia, szabálykövetés, értékek képviselése

A foglalkozás módszere: előadás

Kapcsolódási pontok más órákhoz: Kovács Éva Korhű óra az Iskolamúzeum 1920-as évekbeli osztálytermében.

Útvonala

Faléz - Bányamérnöki iroda- Kasház- Gépház- Föld alatti térség- Hat ajtós házak- Kismesterségek műhelyei- Bányatiszti lakás- Ásványkiállítás

A gyerekek megnézik a kiállító helyeket, meghallgatják a bányászok életével kapcsolatos információkat, felteszik kérdéseiket, elmondják gondolataikat. (180 perc)

A gyerekek megnézik a kiállító helyeket, meghallgatják a kiállító helyekkel kapcsolatos információkat, felteszik kérdéseiket, elmondják gondolataikat. (90 perc)

A foglalkozás adatai

A foglalkozás címe: Korhű óra az Iskolamúzeum 1920-as évekbeli osztálytermében

A foglalkozás helyszíne: TMJV Tatabányai Múzeum Szabadtéri Bányászati Múzeum és Ipari Skanzen

Korosztály: 6. osztály

Időkeret: 2-szer 90 perc

A foglalkozás célja: a fegyelem fogalmának kialakítása, a porosz utas módszer megismertetése, összehasonlítása az alternatív pedagógiai módszerekkel a gyerekek szempontjából.

A foglalkozás tartalma: a gyerekek korhű környezetben ismerkednek meg az 1920-as évek iskolájával-szokásaival, módszereivel, jutalmazás és büntetésrendszerével, játékaival.

A kompetenciafejlesztés fókuszai:

- személyes: érzékelés, képzelet, spontaneitás, beszéd-nyelvi kifejező, mozgás-testi kifejező-képesség

-szociális: együttműködés, verbális és non verbális kommunikáció

-művészi: dramatikus gondolkodás, improvizáció, átélés, szerepformálás, szerepelemzés

A foglalkozás módszere: dráma

Kapcsolódási pontok más órákhoz: Kis Vendel: A XX. Század iskolái

Könyvtári foglalkozások

A könyvtári gyűjtőmunka folyamatos, a szaktanárok és a programvezető ajánlásai alapján

Ajánlott irodalom

1. Gallai Rezső: A történelem ma is történik, 82-95. o.
2. MI MICSODA 22. kötet, Lovagok
Tessloff Babilon
3. ÍME A TÖRTÉNELEM, A lovagok élete
Nemzeti Tankönyvkiadó
4. Bíró Ferencné – Csorba Csaba: Élet a középkori Európában és Magyarországon
Móra Ferenc Könyvkiadó
5. HOGYAN ÉLTEK HAJDANÁBAN? A római kor és a korai középkor
Corvina Kiadó
6. Baksa Brigitta: Hon-és népismeret atlasz
Nemzeti Tankönyvkiadó
Címerek, A tavaszi ünnepkör szokásai
7. KÉPES TÖRTÉNELEM Magyarország virágzása és romlása
Móra Ferenc Könyvkiadó
Képes Krónikák
8. Gergely Jenő: A pápaság története
Kossuth Könyvkiadó
Nagy Szent Gergely 50. o.
9. Ákom, bákomp, berkenye, Magyar népi gyermekköltészet.
Móra Ferenc Könyvkiadó
10. ÁBEL – ZSUZSANNA, Képes bibliai lexikon
Minerva